

Regeringens skrivelse

1985/86: 165

om frikommunförsöket, regelförenklingen
och förbättringen av den statliga servicen

Skr.
1985/86: 165

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 3 april 1986.

På regeringens vägnar

Svante Lundkvist

Bo Holmberg

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen för riksdagens kännedom arbetet i frikommunförsöket. Regeringen redovisar också arbetet med att förenkla det regelverk som styr samhället. En särskild redovisning lämnas därvid av det förenklingsarbete som avser regler riktade till näringslivet och som samordnas genom den s. k. normgruppen. Vidare redogörs för de statliga myndigheternas arbete med att förbättra den statliga servicen, främst erfarenheterna hos de s. k. intensivmyndigheterna. Vissa försöksverksamheter på bl. a. det sociala området beskrivs också.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 april 1986

Närvarande: statsrådet Lundkvist, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Holmberg

Skrivelse om frikommunförsöket, regelförenklingen och förbättringen av den statliga servicen

1 Inledning

Ett omfattande reformarbete pågår med att utveckla och förnya den offentliga sektorn. Ett program för arbetet lades fast i regeringens skrivelse (skr. 1984/85: 202) om den offentliga sektorns förnyelse (FiU 35, rskr. 407). En översikt av pågående åtgärder redovisades i budgetpropositionen 1986 (prop. 1985/86: 100 bil. 15 s. 5–15).

Jag har tidigare (prop. 1985/86: 70 s. 7 och prop. 1985/86: 100 bil. 15 s. 8 och 14) anmält att jag avser att återkomma till regeringen med en redovisning av bl. a. det s. k. frikommunförsöket.

Frikommunförsöket har stora beröringsytor med andra delar av reformprogrammet. Det grundas på en arbetsmetod som tillämpas också i andra sammanhang, nämligen praktiska försök i mindre skala i stället för traditionellt utredningsarbete. Det är vidare en praktisk illustration till regelförenkling. Det är också ett led i strävandena att förbättra den offentliga servicen genom att öka möjligheterna att anpassa verksamheten till medborgarnas behov och önskemål.

Mot denna bakgrund är det naturligt att samtidigt med en redovisning av frikommunförsöket ta upp närliggande delar av förnyelsearbetet och redovisa genomförda åtgärder, vunna erfarenheter och pågående arbete. Jag kommer därför att i det följande redogöra för

- 1 frikommunförsöket,
- 2 andra försöksverksamheter, nämligen inom barnomsorgen, den sociala hemhjälpen samt med integrerad boendeservice,
- 3 det pågående regelförenklingsarbetet i allmänhet,
- 4 förenklingarna av de regler som riktar sig till näringslivet,
- 5 myndigheternas åtgärder för att förbättra den statliga servicen.

Den under 2 lämnade redovisningen sker i samråd med chefen för socialdepartementet och chefen för bostadsdepartementet och den under 4 i samråd med chefen för industridepartementet.

2.1 Inledning

Riksdagen beslöt i juni 1984 att en försöksverksamhet med ökad kommunal självstyrelse skall bedrivas till och med utgången av år 1988 (prop. 1983/84: 152, KU 32, rskr. 368). Regeringen har sedan utsett de kommuner och landstingskommuner (de s. k. frikommunerna) som skall ingå i försöket. Dessa är Haninge, Tyresö, Gnosjö, Helsingborgs, Varbergs, Ale, Örebro, Sandvikens och Bräcke kommuner samt Göteborgs och Bohus, Örebro och Jämtlands läns landstingskommuner.

Avsikten med försöksverksamheten är att de deltagande kommunerna och landstingskommunerna skall kunna få dispens från statliga regler som verkar onödigt styrande på den kommunala verksamheten. Försöksverksamheten kan också gälla att utveckla former för en bättre samverkan mellan kommunerna och landstingskommunerna liksom mellan kommunala och statliga organ.

Inom ramen för frikommunförsöket pågår också ett förändrings- och utredningsarbete. Regeringen har fattat en rad beslut om avsteg från gällande författningar. I några fall har förslag om lagändringar förelagts riksdagen.

Stat-kommunberedningen (C 1983:02) har i uppdrag att svara för att försöksverksamheten genomförs och utvärderas (Dir 1984: 28). Beredningen skall varje år lämna en rapport till regeringen om hur försöksverksamheten fortlöper. I samband med riksdagens beslut om försöksverksamheten förutsattes att även riksdagen skulle få sådana rapporter. Riksdagen har också begärt att få en redovisning av hur regeringen har utnyttjat riksdagens bemyndigande att göra avsteg från vad riksdagen har bestämt i samband med anvisande av anslag, godkännande av riktlinjer för viss verksamhet eller annan liknande åtgärd. En sammanställning över åtgärder som regeringen hittills har vidtagit eller som planeras bör fogas som *bilaga I* till protokollet i detta ärende.

2.2 Frikommunförsökets hittillsvarande utveckling

Bakgrund

Under senare år har villkoren för den offentliga verksamheten förändrats. Förtroendevalda och anställda möts av frågor om hur förhållandet mellan medborgarna och samhället kan vidareutvecklas. Den ekonomiska situationen har lett till minskad expansion och krav på omprövning av samhällsinsatsernas omfattning och inriktning. Demokratifrågorna utreds och diskuteras sammantaget. Det handlar i stor utsträckning om nya frågor och problem. Ett omfattande förändrings- och utvecklingsarbete pågår därför inom såväl statlig som kommunal verksamhet. Försöksverksamheten med ökad kommunal självstyrelse skall enligt min mening ses som en viktig del av det utvecklingsarbete som bedrivs inom hela den offentliga sektorn.

En grundläggande tanke med frikommunförsöket är att genom minskad detalj- och regelstyrning pröva om den kommunala verksamheten därigenom kan bedrivas effektivare och medborgarna erbjudas en bättre kommunal service. Ett annat viktigt syfte är att genom en försöksverksamhet finna former för en bättre samverkan mellan kommuner och landstingskommuner samt mellan kommunala och statliga organ.

Riksdagens beslut om försöksverksamheten utgår ifrån att det i frikommunerna skall skapas vida möjligheter att ifrågasätta det invanda och tänka nytt både om organisation och verksamhet. Genom avsteg från statliga regler skall bättre förutsättningar ges för de förtroendevalda att anpassa sina beslut och åtgärder till lokala behov. Det skall vidare skapas möjligheter att bättre utnyttja de samlade samhällsresurserna och åstadkomma ökad samordning och effektivitet i den kommunala verksamheten. Avsikten är också att kunna öka de enskilda människornas möjligheter till inflytande.

De allmänna erfarenheter som nu finns visar att försöksverksamheten har satt igång en betydelsefull diskussion om förändring och förnyelse i den kommunala verksamheten. Frikommunförsöket har enligt min bedömning blivit ett viktigt incitament för att pröva "nya vägar". Det har stimulerat till nytänkande inte enbart i frikommunerna utan även i många andra kommuner och landstingskommuner.

Av hittills gjorda erfarenheter framgår att ambitionsnivån varit hög och att många förtroendevalda och tjänstemän engagerat sig i arbetet med att få fram beslutsunderlag. Det omfattande inventeringsarbete som bedrivits i frikommunerna har visat att det finns många statliga bestämmelser som utgör hinder för att skapa en effektiv samhällsförvaltning. Det har också kommit fram att statliga regler ibland uppfattas som bindande fastän det endast är allmänna råd. En annan allmän iakttagelse är att representanter för statliga och kommunala organ tagit upp gemensamma frågor som lett till att nya former för samverkan nu prövas.

I jämförelse med vad som förutsattes i samband med riksdagens beslut om frikommunförsöket har det visat sig att många frågeställningar vidgats väsentligt. Ett flertal förändringsförslag gäller således inte enskilda regler utan större frågor om samhällsförvaltningens ekonomi, organisation och uppbyggnad. Frågor av detta slag kan enligt min uppfattning endast lösas på lite längre sikt och i ett större sammanhang. Inom försöksverksamheten har också tagits upp förändringsönskemål som kan genomföras generellt i hela landet utan föregående försök. En allmän bedömning från min sida är att försöksverksamheten med ökad kommunal självstyrelse har utvecklats positivt och att den uppfyller de förväntningar som fanns när regeringen och riksdagen fattade sina beslut.

Försöksverksamhetens genomförande

Sedan riksdagsbeslutet den 1 juni 1984 har ett omfattande utredningsarbete bedrivits både centralt och lokalt. Regeringen gav genom tilläggsdirektiv

den 7 juni 1984 stat-kommunberedningen i uppdrag att svara för att försöksverksamheten genomförs (Dir 1984: 28). En viktig uppgift för beredningen angavs vara att hålla fortlöpande kontakt med försökskommunerna och på olika sätt bistå dem. Beredningen fick också till uppgift att yttra sig över och bereda försökskommunernas framställningar till regeringen om förändringar i den statliga regleringen.

En nära samverkan har ägt rum mellan civildepartementet och frikommunerna. I det inledande skedet besöktes alla berörda kommuner och landstingskommuner varvid försöksverksamhetens uppläggning diskuterades. Vid olika tillfällen har jag därefter med något undantag besökt samtliga frikommuner och överlagt med förtroendevalda och tjänstemän. Särskilda informationsinsatser har gjorts genom tidskriften *Förnya Lokalt!* och informationsbladet *Frikommunnytt*.

Ett stort antal personer är engagerade i frikommunförsöket. Organisationsrisk har detta kommit till uttryck genom att särskilda kontaktpersoner utsetts i berörda kommuner och landstingskommuner, inom regeringskansliet och vid statliga myndigheter. Fortlöpande kontakter sker också med kommunförbunden och fackliga organisationer. Ett regeringsuppdrag har den 19 juni 1985 getts till statens planverk att lämna särskild rådgivning om byggnadslagstiftningens tillämpning. De nio berörda länsstyrelserna har vidare den 12 september 1985 fått regeringens uppdrag att medverka i försöksverksamheten. När det gäller utvärderingen av frikommunförsöket har statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet påbörjat undersökningar enligt de riktlinjer som anges i propositionen.

Frikommunernas framställningar

En viktig utgångspunkt för försöksverksamheten är att frikommunerna själva hos regeringen skall anmäla behov och önskemål om förändringar i den statliga regleringen. En sådan uppläggning har bedömts vara av stor betydelse för att ett brett engagemang skall kunna skapas i berörda kommuner och landstingskommuner. Detta är en synpunkt som särskilt underströks vid riksdagsbehandlingen. En annan utgångspunkt som riksdagen lade särskild vikt vid är att sådana områden bör prioriteras som engagerar många olika intressen och medborgargrupper.

När arbetet i frikommunerna startade var ambitionen att framställningar till regeringen i huvudsak skulle föreligga före årsskiftet 1984–1985. Det omfattande inventeringsarbete som behövdes i kommunerna och landstingskommunerna visade sig dock i flertalet fall ta längre tid än beräknat. Först under våren och sommaren 1985 har således huvuddelen av framställningarna kommit in till regeringen.

Frikommunernas framställningar innehåller ett stort antal önskemål om dispenser från statliga regler. En rad frågor har också tagits upp som främst handlar om ändrade former för samverkan mellan stat och kommun. Ansökningarna är av skiftande omfattning. I några fall har en genomgång gjorts av hela det kommunala verksamhetsområdet. I andra fall har vissa begränsade frågor tagits upp.

Totalt har ca 270 önskemål förts fram av frikommunerna fram till den 1 januari 1986. Av dessa gäller nästan två tredjedelar områdena planering och bebyggelse samt skola och arbetsmarknad.

Jag skall här ge några exempel på frågor som har tagits upp.

Inom plan- och byggområdet har bl. a. föreslagits enklare regler för byggnadslov och ökad kommunal bestämmanderätt i planfrågor. På bostadsområdet finns förslag om att kommunerna skall ta över länsbostadsnämndens rätt att besluta om bostadslån och annat stöd till bostadsbyggnad. På skolområdet gäller framställningarna frågor om friare användning av statsbidrag, tillsättning av skoledartjänster, konferenssystemet m. m. Arbetsmarknadsfrågorna har frikommunerna diskuterat särskilt med resp. länsarbetsnämnd. Det har därvid från samtliga frikommuner framförts önskemål om ökat kommunalt inflytande på arbetsmarknadspolitiken.

Ett annat område där många förändringsönskemål finns är hälso- och sjukvård samt social omsorg m. m. Bl. a. kan nämnas önskemålet om att föra över ansvaret för primärvården från en landstingskommun till en kommun. Andra förslag inom området gäller t. ex. friare användning av statsbidragen till barnomsorg, social hemhjälp och öppen missbrukarvård. Inom området miljöskydd och naturvård har bl. a. framförts önskemål om att från länsstyrelsen ta över handläggningen av anmälningsärenden enligt miljöskyddsförordningen samt rätten att ge tillstånd för reklamskyltar o. d. enligt naturvårdslagstiftningen. På kommunikationsområdet finns t. ex. förslag om större befogenheter för kommunerna att besluta om lokala trafikföreskrifter.

I den följande sammanställningen har frikommunernas förändringsönskemål fördelats på olika ämnesområden. Det bör uppmärksammas att i vissa fall flera försökskommuner tagit upp samma fråga.

<i>Verksamhet</i>	<i>Antal</i>
Plan- och byggområdet	64
Bostadssektorn	10
Skolfrågor m. m.	71
Kommunikationer	17
Miljöskydd och naturvård m. m.	22
Hälso- och sjukvård, social omsorg m. m.	31
Arbetsmarknadsfrågor	35
Kommunallagsfrågor	9
Civilförsvarsfrågor	2
Diverse frågor	7
Summa	268

Regeringens ställningstaganden till förändringsförslagen

Riksdagsbeslutet innebär att vissa gränser har dragits upp för försöksverksamheten. Grundläggande samhällskrav får sålunda inte åsidosättas. Det gäller bl. a. frågor om rättvist fördelad samhällsservice, skydd för särskilt

utsatta grupper, rättssäkerhet och samhällsekonomi. Så länge de uppställda gränserna inte överskrids är utgångspunkten att hinder inte skall ställas upp för en djärv och nydanande syn på behovet av förändringar i samhällsförvaltningen. Just det faktum att det är fråga om en försöksverksamhet som följs och utvärderas från statens sida gör att relativt långtgående förändringar bör kunna prövas. Detta har varit utgångspunkten vid regeringens ställningstaganden till frikommunernas förändringsönskemål.

Resultatet av beredningsprocessen i regeringskansliet är att huvuddelen av förändringsförslagen får en positiv behandling. I dessa fall tillgodoses dispensönskemålen helt, i huvudsak eller delvis. I några fall har beredningen lett fram till ett klagörande av att några författningsmässiga hinder inte föreligger i dag för att genomföra en önskad förändring.

I praktiken innebär regeringens ställningstaganden att dispens eller avsteg i vissa fall medges från en författningsbestämmelse eller att annan åtgärd vidtas som möjliggör att frågan prövas i försöksverksamheten. En annan form av positivt beslut är att en önskad förändring genomförs generellt för hela landet utan föregående försök. När det gäller frågor där några formella hinder inte föreligger i dag för en förändring innebär bl. a. de uppdrag som getts åt statens planverk och berörda länsstyrelser att frikommunerna får hjälp med att utnyttja de möjligheter till förenklingar m. m. som finns i nu gällande regler.

Regeringens ställningstaganden kommer i regel till uttryck i förordningar och förvaltningsbeslut. I vissa fall har frågor också underställts riksdagen. Det har skett i prop. 1984/85: 207 om försöksverksamhet med förenklade regler om byggnadslov m. m. i vissa kommuner, i prop. 1985/86: 25 om tilläggsbudget 1 till statsbudgeten för budgetåret 1985/86 (avsnitt B Arbetsmarknad m. m.), i prop. 1985/86: 38 om vissa socialförsäkringsfrågor (avsnitt 4 Försök med enhetliga patientavgifter inom den offentliga öppna hälso- och sjukvården), i prop. 1985/86: 42 om försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdens område samt i prop. 1985/86: 70 om vissa lagstiftningsåtgärder inom ramen för frikommunförsöket. Det finns vidare propositioner som innehåller generella förslag som även tillgodoser önskemål som förts fram i frikommunförsöket. På några områden kommer förslag senare att föreläggas riksdagen i samband med att generella förslag inom dessa områden läggs fram.

För den enskilda försökskommunen innebär "dispenspaketet" att man utöver de "egna" frågorna får möjlighet att också pröva förändringsförslag som aktualiserats av de övriga frikommunerna. En del dispensönskemål ryms dock inte inom försöksverksamhetens ram och kan därför inte tillgodoses. Jag vill nämna några exempel på sådana frågor: Det har gällt bl. a. önskemål om ändringar i besvärsrätten i vissa naturvårdsärenden samt i rätten att bestämma i frågor om transport av farligt gods. Ett annat exempel gäller vissa frågor om ansvaret för den statliga industri- och regionalpolitiken.

En sammanställning över regeringens vidtagna och planerade åtgärder som tillgodoser frikommunernas önskemål redovisas som tidigare nämnts i bilaga 1 till protokollet i detta ärende.

I riksdagens beslut om frikommunförsöket bemyndigades regeringen att göra avsteg från vad riksdagen har bestämt i samband med anvisande av anslag, godkännande av riktlinjer för viss verksamhet eller annan liknande åtgärd. Det förutsattes att regeringen årligen skulle redovisa för riksdagen hur detta bemyndigande utnyttjats. Bland de beslut som regeringen hittills har fattat finns två sådana fall.

Regeringen har utfärdat förordningen (1985:669) om försök med kommunal beslutanderätt i fråga om bostadslån och bostadsanpassningsbidrag i vissa fall. Förordningen innebär att frikommunerna kan ta över viss beslutanderätt från länsbostadsnämnden i fråga om bostadslån och bostadsanpassningsbidrag. Riksdagen har tidigare tagit ställning i dessa frågor.

Genom förordningen (1985:782) om försöksverksamhet beträffande skolväsendet i vissa kommuner och landstingskommuner möjliggörs en omfattande försöksverksamhet inom skolområdet. Riksdagen har i olika sammanhang tagit ställning till de frågeområden som berörs.

2.3 Den fortsatta försöksverksamheten

Frikommunförsöket skall vara avslutat vid utgången av år 1988. Det är nödvändigt att de försök som genomförs får pågå under en inte alltför kort tidsperiod för att man skall få tillräckliga erfarenheter för en utvärdering. Enligt min mening bör därför försöksverksamheten i huvudsak begränsas till frågor som har tagits upp i de framställningar som nu har gjorts eller görs inom den närmaste tiden. Jag vill dock inte utesluta att vissa begränsade frågor kan aktualiseras även senare under försöksperioden.

Arbetet med att genomföra en systematisk och allsidig utvärdering är väsentligt. För att få fram förslag till generella lösningar i de fall försöken slår väl ut behövs ett fortlöpande utredningsarbete. Förutom den tidigare nämnda statsvetenskapliga studien krävs sektorsvisa genomgångar för att kunna bedöma försöksverksamhetens effekter. För att få fram ett sådant underlag bör såväl statliga som kommunala organ engageras. Stat-kommunberedningen har det övergripande ansvaret för utvärderingsarbetet.

En försöksverksamhet som omfattar stora delar av den offentliga sektorn kan endast bli framgångsrik om de statliga myndigheterna inom resp. verksamhetsområde medverkar. Statens planverk och länsstyrelserna har fått särskilda uppdrag. Det finns enligt min uppfattning skäl att också vissa andra berörda statliga myndigheter, bl. a. socialstyrelsen och skolöverstyrelsen, får regeringens uppdrag att inom sina resp. områden bistå frikommunerna och medverka i det förnyelsearbete som nu pågår inom frikommunförsökets ram. En sådan medverkan handlar i hög grad om att stimulera till förenklingar på lokal nivå.

Samtidigt som förändringar av den statliga regleringen görs på det centrala planet är det naturligt att frikommunerna tar upp en diskussion om den egna förvaltningens sätt att fungera. Det är angeläget att samspelet mellan statliga regler och kommunernas tillämpning av dessa uppmärks-

sammas. Jag utgår ifrån att stat-kommunberedningen tillsammans med kommunförbunden särskilt tar upp denna aspekt i det pågående utvecklingsarbetet.

Även i de övriga nordiska länderna pågår arbete med förnyelse av den offentliga sektorn. Folketinget i Danmark har efter svenskt mönster beslutat om ett frikommunförsök i 22 kommuner och 5 amtskommuner (landstingskommuner). I Norge har stortinget godkänt riktlinjer för ett frikommunförsök och i Finland pågår utredning om möjligheterna att genomföra ett sådant projekt. Ett ömsesidigt utbyte av erfarenheter mellan de nordiska länderna bör komma till stånd.

3 Vissa andra försöksverksamheter

3.1 Barnomsorgen

Utbyggnaden av barnomsorgen har skett under en förhållandevis kort tidsperiod. Sedan år 1970 har antalet platser i daghem, familjedaghem och fritidshem ökat från cirka 70 000 till cirka 440 000. Därtill kommer verksamheten i deltidsgupp – 78 000 platser – och den öppna förskolans verksamhet. Det är således en ny och snabbt expanderande verksamhet som kommunerna ansvarar för.

Det statsbidragssystem som gäller sedan 1 januari 1984 ger kommunerna möjlighet att organisera verksamheten på ett flexibelt sätt utifrån lokala förutsättningar och behov. Nya verksamhetsformer prövas nu i många kommuner. Samtidigt har intresset för det kvalitativa innehållet i barnomsorgen markerats.

I det gällande statsbidragssystemet för barnomsorgen har avsatts 25 milj. kr. årligen för lokalt utvecklings- och förnyelsearbete inom barnomsorgen. Bidrag till utvecklingsprojekten prövas och beviljas av regeringen. Genom den projektverksamhet som startats har det blivit möjligt för kommunerna att pröva olika idéer som vuxit fram hos personalen på fältet eller hos ledningspersonal inom kommunen. Projektmedlen skall kunna användas till praktiskt inriktad försöksverksamhet med syfte att utveckla och förbättra barnomsorgen.

Att regeringen avsatt medel för utvecklings- och förnyelsearbete i detta skede av barnomsorgens utbyggnad har uppfattats som mycket positivt i kommunerna. Idag pågår cirka 400 utvecklingsprojekt inom barnomsorgen i omkring 200 av landets kommuner. Sammanlagt har ca 55 milj. kr. beviljats hittills. I huvudsak avser projekten att höja kvalitén i innehåll och arbetssätt, att förbättra resursutnyttjandet och att pröva nya verksamhetsformer.

Vid bedömningen av projektansökningarna har vikt lagts vid att utvecklingsarbetet skall vara väl förankrat i kommunen, ha praktisk inriktning, kunna få spridningseffekter samt kunna utgöra underlag för kommunala beslut som gagnar verksamheten i kvalitativt och/eller ekonomiskt avseende. Hänsyn har tagits till kommunstorlek, kompetens och resurser när det gäller utvecklingsarbete.

Som exempel på områden som behandlas i sammanhanget kan nämnas

- decentraliserat personal- och budgetansvar för daghem
- ledning och arbetsfördelning i daghem
- utvärdering av ökat barnantal i daghemsgrupperna
- nya organisatoriska lösningar för daghem och familjedaghem
- nya samarbetsformer för dagbarnvårdare
- enklare fritidshemsverksamhet för mellanstadiebarn
- alternativ pedagogik
- utökat föräldrainflytande
- samverkan mellan olika förvaltningsområden
- pedagogiskt utvecklingsarbete inom musik, drama, bild och form, naturorientering, teknik m. m.

Socialdepartementet informerar regelbundet om projektverksamheten genom att ge ut faktablad till kommunerna. Dessa sammanställs årligen i projektkataloger. Som ytterligare ett led i att informera om olika projekt anordnade socialdepartementet i samarbete med socialstyrelsen och Svenska kommunförbundet under våren 1984 tre omfattande barnomsorgskonferenser med sammanlagt 1 200 deltagare från landets kommuner. Därvid deltog politiker, ledningspersonal och personal från fältet. Avsikten är att konferensverksamheten skall fortsätta och då behandla olika delområden av barnomsorgen inom vilka det bedrivs utvecklingsarbete. En sådan konferens har genomförts med de kommuner som har projekt som rör den öppna förskolans verksamhet. Andra områden för konferensverksamhet är t. ex. teknik i förskolan, invandrabarn, fritidshem.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram viktiga utvecklingsområden för barnomsorgen. Avsikten är att medlen efter de två första åren i större utsträckning skall fördelas till färre och mer omfattande projekt som kan vara av generell betydelse för barnomsorgens fortsatta utveckling.

3.2 Social hemhjälp

Den sociala hemhjälpen har en avgörande betydelse för att den enskilda människan – trots omfattande behov av service, vård och omvårdnad – skall kunna välja att bo och leva normalt. Ca 350 000 äldre och handikappade får i dag stöd och hjälp från den sociala hemhjälpen. Det innebär att äldre personer och personer med olika former av fysiska, psykiska och sociala handikapp kan bo kvar i sina invanda miljöer. Genom den sociala hemhjälpen minskar också behovet av vård och omsorg på institutioner av olika slag.

Denna utveckling ligger helt i linje med såväl socialtjänstlagens som hälso- och sjukvårdslagens intentioner och riksdagens beslut om förbättrade boendeförhållanden för gamla, handikappade och långvarigt sjuka människor. För att den enskilda människans behov av vård skall kunna tillgodoses i hemmet krävs dock en fortsatt utveckling inte bara av hemtjänsten utan också av sjukvård i hemmet.

De nya statsbidragsreglerna

Nya statsbidragsregler till hemhjälpen gäller från och med den 1 januari 1984. Syftet är bl. a. att ge kommunerna ökad frihet i valet av serviceform för äldre och handikappade. Statsbidraget består av en prestationsrelaterad del i form av bidrag per årsarbetare inom den sociala hemhjälpen samt ett schablonbidrag per person i gruppen ålders- och förtidspensionärer. Schablonbidraget gör det möjligt för kommunerna att själva bestämma inriktningen av insatser utifrån de varierande behov som föreligger i kommunerna.

Utvecklings- och förnyelsearbetet

För att ytterligare stödja och stimulera kommunernas utveckling av social hemhjälp och annan verksamhet som främjar eget boende och motverkar behovet av institutionsvistelse har statsbidraget kompletterats med särskilda medel för lokalt utvecklings- och förnyelsearbete. Utvecklingsmedlen finns tillgängliga fr. o. m. den 1 juli 1984. Medlen fördelas av regeringen efter ansökan. Bidrag kan sökas i första hand av kommuner men även av landstingskommuner, statliga myndigheter, högskolor och organisationer.

Intresset för utvecklings- och förnyelsearbetet inom hemtjänsten har varit mycket stort.

Sammanlagt har 30 milj. kr. beviljats till ca 180 projekt under budgetåret 1984/85. Den övervägande delen av projekten gäller försöksverksamhet som bedrivs av kommuner, antingen av en enskild kommun eller gemensamt av två eller flera kommuner. Sammanlagt är 114 av landets 284 kommuner representerade i försöksverksamheterna. Kommuner i samtliga län deltar i olika projekt. Vissa landstingskommuner bedriver också förändringsarbete med stöd av dessa medel. Ideella organisationer såsom Svenska Röda Korset, pensionärsorganisationer, ABF, Hörselfrämjandets riksförbund och Synskadades riksförbund svarar för ett tiotal projekt i vissa fall i samarbete med kommuner.

Projektbeloppens storlek varierar mellan 10 000 kr. och 750 000 kr. För 70 % av projekten har det erhållna beloppet uppgått till mellan 50 000 och 200 000 kr.

Förnyelsearbetet omfattar ett stort antal verksamhetsområden inom hemtjänsten. Områden som förekommit i förhållandevis stor utsträckning är:

- samverkan social hemtjänst – primärvård
- dagcentralverksamhet
- aktiveringsinsatser
- förändring av ålderdomshem
- särskilda insatser för åldersdementa
- utbildningsinsatser

Det fortsatta utvecklingsarbetet

Under det första budgetåret har regeringen stött utvecklingsarbeten inom ett stort antal områden. Syftet har varit att på bred front stimulera kom-

muner och andra huvudmän att påbörja eller intensifiera förändringsarbetet. I fortsättningen är det dock angeläget att koncentrera insatserna till vissa utvecklingsområden eller verksamheter som bedöms som särskilt väsentliga.

I budgetpropositionen (1985/86: 100, bil. 7) tar statsrådet Lindqvist upp frågan om inriktningen av det fortsatta stödet till utvecklingsarbetet. Projektverksamheten bör riktas in på bl. a. att finna metoder för att öka de äldres och handikappades möjligheter att själva bestämma inriktning och innehåll i sin service och således stärka brukarinflytandet. Ett annat prioriterat område bör vara insatser som ger erfarenheter om sättet att hjälpa människor som lämnar olika slags institutioner eller som utan sådan hjälp riskerar att hänvisas till institutioner. Andra prioriterade områden bör vara personalutbildning samt stöd till informella insatser genom närstående och till enskilda organisationers arbete som komplement till offentlig verksamhet.

3.3 Integrerad boendeservice

Riksdagen har beslutat (prop. 1984/85: 142, BoU 24, rskr 347) om en femårig försöksverksamhet med statligt stöd för uppbyggnad av integrerad boendeservice i syfte att förbättra boendeförhållandena för gamla, handikappade och långvarigt sjuka. Totalt kommer ca 20 milj. kr. att avsättas per år. Regeringen har beslutat att inrätta en delegation inom bostadsdepartementet med uppgift att informera om och stimulera detta utvecklingsarbete samt att bereda ansökningar om statligt bidrag som avgörs av regeringen. Berörda organisationer ges tillfälle att följa delegationens arbete, som påbörjats under våren 1986.

4 Regelförenklingsarbetet i allmänhet

4.1 Inledning

Att förenkla det regelverk som styr samhället är en betydelsefull del i arbetet med förnyelsen av den offentliga sektorn.

Regelförenklingsarbetet måste omfatta alla typer av offentliga regler: lagar, förordningar, myndighetsföreskrifter och allmänna råd. Förenklingsarbetet bör också omfatta de statliga kollektivavtalen.

Syftet med förenklingsarbetet är att åstadkomma ändamålsenliga regler och en smidigare regeltillämpning. Reglernas funktion är att åstadkomma sådana handlingssätt som leder till önskade mål. Normgivningen är således ett av flera styrmedel för att nå bestämda mål. För att kunna bedöma konsekvenserna av nya eller ändrade regler krävs en helhetssyn.

Bindande regler är, om de är ändamålsenligt utformade, nödvändiga och bra styrmedel. De anger lösningar på intressekonflikter och leder till en enhetlig rättstillämpning och till rättssäkerhet. Men många och detaljrika regler kan innebära en fara. När reglerna blir många och komplicerade ökar risken för olikartad rättstillämpning och bristande rättssäkerhet samt

för att de i onödan fördyrar verksamheten hos staten, kommunerna, företagen och de enskilda. De kan också sammantagna bli så omfattande och svåröverskådliga, att de har svårt att nå fram till och därmed tillräckligt påverka dem de avser. Färre och enklare regler är därför ofta en förutsättning för att regelsystemet skall fungera på det sätt som var tänkt. Det är inte heller alltid som bindande regler, föreskrifter, är det lämpligaste medlet att styra samhällsutvecklingen. I vissa situationer kan det vara en tillräcklig åtgärd att meddela icke bindande regler, allmänna råd. När man överväger att införa eller ändra såväl bindande som icke bindande regler, bör alltid ordentliga konsekvensanalyser göras. Reglerna bör också alltid kontinuerligt utvärderas.

Det bör strykas under att någon principiell motsättning inte finns mellan regelförenklingsarbete och de samhällsmål om hälsa, säkerhet, god miljö, likvärdig utbildning, osv. som ligger till grund för olika regelverk. Att styrmedlen förbättras gör det tvärtom lättare att uppnå målen.

Regelförenklingsarbetet syftar således till att få till stånd ändamålsenliga och sinsemellan koordinerade regler. En förutsättning härför är att förenklingsaspekterna beaktas när man bestämmer reglernas sakliga innehåll såväl som vid den språkliga utformningen av dem. Ansvaret för detta måste i första hand vila på dem som arbetar fram reglerna; strävan efter regelförenklning bör ingå som ett naturligt led i allt författningsarbete.

Jag vill peka på att även "interna" regler, som riktar sig till myndigheten själv eller till andra myndigheter, behöver förenklas med tanke på de stegrade krav på service och effektivitet som nu ställs på svensk förvaltning.

Ett viktigt inslag i förenklingsarbetet som inte direkt berör sakinnehållet är att ge reglerna en struktur och en form som gör dem överskådliga och tillgängliga för de personer som berörs och skall handskas med dem. Nya regler skall göras så enkla och klara som möjligt. Men arbetet måste också ta sikte på de regler som redan finns. Det gäller då att förbättra dispositionen och att föra samman regler som hör ihop, slopa alltför detaljerade regler och bearbeta reglerna språkligt och redaktionellt. Det är väsentligt att de regler som samhället ställer upp är så utformade, att det finns en rimlig chans att begripa dem och följa dem.

Jag vill erinra om det omfattande arbete som för närvarande pågår hos myndigheterna efter riktlinjer som har slagits fast av regeringen och riksdagen och som syftar till att åstadkomma en upprepning i myndigheternas författningar (prop. 1983/84: 119, KU 25, rskr. 245). Klara gränser dras nu mellan föreskrifter och allmänna råd. Regler som myndigheterna inte tar in i en särskild förteckning senast den 1 juli 1986 upphör automatiskt att gälla. Också andra metoder att åstadkomma förenklningar i regelsystemet har utvecklats. Förutom fortsatt delegering och begränsning av antalet besvärinstanser har den s. k. solnedgångsmetoden använts. Den innebär att författningar upphör att gälla vid en viss senare tidpunkt. Språkvårdsarbetet har också fått allt större genomslag i reglernas utformning.

Sammanfattningsvis syftar förenklingsarbetet till att förmå regelgivare på alla nivåer att ta ställning till behovet av regler och att därvid beakta reglernas utformning och behovet av enkla och klara regelsystem enligt den helhetssyn som jag beskrivit i det föregående.

Jag skall i det följande i detta avsnitt redogöra för genomförda och pågående förenklingar med utgångspunkt i vem som är ansvarig för regelgivningen: dels myndigheterna, dels riksdagen och regeringen, dels kommunerna och dels de statliga kollektivavtalsparterna.

I avsnitt 5 redovisas sådana regelförenklingar som närmast berör näringslivet och som har anknytning till den s. k. normgruppens (I 1983: H) arbete.

4.2 Myndighetsföreskrifter

Riksdagen antog – som nyss har antytts – år 1984 en proposition om förenkling av myndigheternas föreskrifter, anvisningar och råd. Där drogs riktlinjerna upp för arbetet med att göra myndigheternas föreskrifter och andra regler enkla och klara. Syftet var också att bidra till att regelbeståndet i samhället inte blir alltför omfattande.

Som ett led i detta arbete har regeringen beslutat vissa ändringar i författningssamlingsförordningen (1976: 725) med syfte att få regler som är klarare och lättare att överblicka (se SFS 1984: 212). Varje regelproducerande myndighet har ålagts att till den 1 juli 1986 upprätta förteckningar över samtliga sina gällande författningar och allmänna råd. Denna bestämmelse har betecknats som en "stupstock", eftersom de regler som inte tas med i en sådan förteckning upphör att gälla den dagen. Och redan nu – sedan den 1 juli 1984 – ställs i författningssamlingsförordningen strängare krav på myndigheterna i fråga om regelgivningen. Bl. a. måste de numera hänvisa till de bemyndiganden som reglerna grundas på. Myndigheterna skall även årligen lämna ett exemplar av sin regelförteckning till regeringen i samband med anslagsframställningen. Det innebär att regeringen från hösten 1986 kommer att förfoga över fullständiga förteckningar över gällande regler utfärdade av myndigheter under regeringen. Dessa förteckningar skall tjäna som underlag för det fortsatta förenklingsarbetet.

I regeringens skrivelse 1984/85: 202 (s. 30) om den offentliga sektorns förnyelse (FiU 35, rskr. 407) lämnas en redogörelse för hur riksdagens beslut har omsatts i praktiken bl. a. på det statliga arbetsgivarområdet. Regeringen har på det området som framgått utnyttjat det s. k. solnedgångsförfarandet. Efter att först ha kartlagt vilka verksamhetsregler som olika bemyndiganden hade gett upphov till, beslöt regeringen sålunda i september 1984 att upphäva i princip samtliga myndighetsregler inom området per den 1 oktober 1985 (se Ds C 1984: 7, SFS 1984: 778–780, Regeringens förordningsmotiv 1984: 7). Samtidigt upphävdes onödiga bemyndiganden och dessutom rensades de kvarvarande bemyndigandena från ord som "anvisningar" och liknande rättsligt oklara uttryck. Myndigheterna fick alltså ett år på sig att ompröva sin regelgivning på de områden som avsågs i de kvarvarande bemyndigandena. Tekniken visade sig framgångsrik. Av myndighetsföreskrifterna på området har sålunda inte mindre än 90% upphört att gälla den 1 oktober 1985. Och i den mån nya regler senare kommer att införas, måste de uppfylla de strängare krav på bl. a. en åtskillnad i terminologin mellan föreskrifter och allmänna råd som numera ställs.

I årets budgetproposition redogör regeringen för vad som har gjorts också på andra områden och hur arbetet med att förenkla myndigheternas regelgivning skall fortsätta (prop. 1985/86: 100 bil. 2 p. 1). Avsikten anges därvid vara att en motsvarande redogörelse tills vidare skall lämnas till riksdagen varje år.

Inom statsrådsberedningen har den 28 februari 1986 upprättats en promemoria om myndigheternas regelteckningar. Promemorian har – tillsammans med en skrivelse från statssekreterarna i statsrådsberedningen samt justitie- och civildepartementen – sänts ut till de myndigheter under regeringen som har egna författningssamlingar. Den har också publicerats i statens arbetsgivarverks cirkulär 1986 A 11. Den är avsedd som en hjälp i arbetet med förteckningarna.

Vidare vill jag betona betydelsen av att statsrådsberedningen till stöd för myndigheternas förenklingsarbete skall ge ut en handbok om författningsarbetet. Handboken beräknas komma ut inom kort. Med den som grund planeras nu informations- och utbildningskampanjer för ansvariga tjänstemän hos myndigheterna. På vissa områden har sådan utbildning för övrigt redan ägt rum.

Detta – liksom exempelvis en mer generell tillämpning av solnedgångstekniken – bör enligt min mening effektivt kunna bidra till att reglerna i samhället blir så enkla och ändamålsenliga som möjligt.

Dessutom kan i detta sammanhang nämnas förslagen i språkvårdsutredningens rapport (Ds C 1985: 3) Klarspråk – en grund för god offentlig service, som efter remissbehandling för närvarande bereds i regeringskansliet.

4.3 Regelförenklingsarbetet i regeringskansliet

Regelförenklingsarbetet tar givetvis sikte också på lagar och förordningar, dvs. regler som beslutas av riksdagen och regeringen. Detta kan för övrigt också bidra till att regelsaneringen hos myndigheterna blir tillräckligt genomgripande, eftersom det där i stor utsträckning är fråga om regler som grundar sig på ofta vittgående bemyndiganden från regeringen och indirekt på lagstiftning.

Bland de åtgärder som redan har genomförts när det gäller att materiellt förenkla lagar och förordningar vill jag – i anslutning till den redan lämnade redogörelsen i prop. 1985/86: 100 (bil. 2 s. 2) – erinra om att det bl. a. på skatteområdet har beslutats ett antal åtgärder för att förenkla deklarationsarbetet. Den kommunala taxeringen av juridiska personer har slopats. Ett system med förenklad självdeklaration kommer att införas fr. o. m. 1987 års taxering. Att arbetet med regelförenkling på skatteområdet fortsätter framgår av redovisningen i budgetpropositionen.

Jag vill särskilt erinra om att regeringen i dagarna lagt fram ett förslag för riksdagen om flera väsentliga förenklingar i skattesystemet, bl. a. om slopande av sambeskattningen av makars B-inkomster (prop. 1985/86: 130).

Jag vill också erinra om förslagen till en ny plan- och bygglag och till en ny förvaltningslag.

Inom justitiedepartementets område har som ett led i de omfattande

reformerna av polisväsendet under åren 1984 och 1985 ett nytt regelsystem för polisen beslutats. De grundläggande reglerna finns numera i en polislag (1984: 387). Denna kompletteras främst av bestämmelser i en ny polisförordning (1984: 730) och en förordning med instruktioner för rikspolisstyrelsen (1984: 731). Den nya regleringen innebär bl. a. att rikspolisstyrelsens och länsstyrelsens befogenheter att meddela föreskrifter har begränsats och preciserats. Samtidigt har den s. k. solnedgångsprincipen tillämpats, vilket innebär att vissa äldre föreskrifter upphör att gälla den 1 juli 1986. Ett omfattande arbete att anpassa regelverket till den nya ordningen pågår för närvarande på rikspolisstyrelsen.

Utrikesdepartementet intar i viss mån en särställning i förhållande till övriga departement genom att departementet inte bara är en del av regeringkansliet utan också i realiteten fungerar som en central myndighet i förhållande till de svenska utlandsmyndigheterna. Till följd härav förekommer en omfattande regelgivning från departementets sida. Regelverket har vuxit fram under en lång följd av år och har med tiden blivit tämligen svåröverskådligt. Inom departementet har därför påbörjats en genomgripande översyn av systemet i syfte bl. a. att strukturera reglerna i överensstämmelse med vad som numera gäller. Reglerna bör härigenom bli lättare tillgängliga för både allmänheten och de svenska utlandsmyndigheterna.

Från försvarsdepartementets område kan nämnas att regeringen redan genom förordningen (1983: 276) om verksamheten inom försvarsmakten och förordningen (1983: 277) om handläggning av ärenden, tjänstetillsättning m. m. inom försvarsmakten kunde slopa 29 författningar, främst myndighetsinstruktioner.

Frågan om ökad samordning och förenkling inom socialförsäkringssystemet har varit aktuell länge. I prop. 1982/83: 127 om vissa administrativa frågor inom den allmänna försäkringen betonades det angelägna i att ansträngningar görs för att ytterligare utveckla kontakten mellan allmänheten och socialförsäkringsadministrationen. Vidare framhölls i 1985 års budgetproposition betydelsen av att fortlöpande se över författningar och andra styrmedel för försäkringskassornas arbete med socialförsäkrings- och bidragssystemen. – Genom beslut den 19 juni 1985 uppdrog regeringen åtförärsäkringsverket att redovisa aktuella åtgärder för översyn av regelsystemet inom socialförsäkringsområdet bl. a. med sikte på att utmönstra otidsenliga eller på annat sätt onödiga regler. Riksförsäkringsverket överlämnade den 30 augusti 1985 till regeringen en inledande rapport angående regelförenklingsarbetet innefattande bl. a. åskådliga exempel på planerade åtgärder. I en framställning till regeringen den 19 december 1985 hemställde riksförsäkringsverket om vissa ändringar i lagen (1962: 381) om allmän försäkring och angränsande lagområden med sikte bl. a. på enklare och mer lättförståeliga regler för de försäkrade och den tillämpande personalen på försäkringskassorna. I ett av de hänseenden som riksförsäkringsverkets framställning omfattar har regeringen nyligen lagt fram förslag i prop. 1985/86: 137 om ökat ekonomiskt stöd till barnfamiljer. Det gäller här tekniska förändringar beträffande utbetalningen av allmänt barnbidrag jämte flerbarnstillägg så att förmånerna utgår fr. o. m. månaden efter den då bidragsrätten uppkommit. Arbetet på att utveckla regelsystemet inom

socialförsäkringssektorn fortgår och skall ses som ett betydelsefullt led i strävandena att förbättra socialförsäkringsorganens service till allmänheten.

Inom skolområdet har sedan flera år betydande förenklingar skett i de statliga styrsystemen. Jag vill här t.ex. peka på prop. 1985/86:97 om statsbidrag till lärarlöner i gymnasieskolan, som nyligen lagts fram och som innebär en schablonisering och förenkling av statsbidragssystemet. Nyligen har också statsbidragssystemet för skolledare i grundskolan förändrats med samma inriktning. Jag vill också nämna det förslag (SOU 1986: 10 och 11) som skolförfattningsutredningen presenterat och som innehåller förslag till betydande förenklingar av olika skolförfattningar.

Utökad utrymme för omprövning i utlänningsärenden (omprövning hos statens invandrarverk och därmed avlastning av regeringskansliet) föreslås – i anslutning till de föreslagna reglerna i förvaltningslagen – i prop. 1985/86: 133 med förslag till ändringar i utlänningslagen m. m.

Som bostadsministern anmälde i sitt anförande till budgetpropositionen (prop. 1985/86: 100 bil. 13 s. 38–47) har inom bostadsdepartementet inlett en översyn av bestämmelserna om statliga bostadslån. Samtidigt med denna översyn pågår inom bostadsstyrelsen en översyn av de föreskrifter som styrelsen har utfärdat på detta område. Arbetet inom departementet och styrelsen bedrivs med den inriktningen att ett förenklat regelsystem skall träda i kraft den 1 juli 1986.

Som exempel på genomförda åtgärder inom civildepartementets område kan jag också nämna att 80 författningar på det statliga arbetsgivarområdet m. m. beslutade av regeringen eller av riksdagen har kunnat upphävas under senhösten 1985. Därigenom har antalet författningar på sakområdena central statsförvaltning och offentlig anställning kunnat minskas med inemot 25 %.

Vidare har personalbesvärsutredningen (C 1984: 05) avlämnat sitt betänkande (Ds C 1985: 20) Överprövning av beslut i personalfrågor. Betänkandet, som för närvarande är föremål för remissbehandling, innehåller flera förslag till förenklingar i olika författningar.

Dessutom kan nämnas att verksförordningsutredningen (C 1985: 02) enligt sina direktiv (Dir 1985: 34) skall samla de centrala administrativa reglerna i en verksförordning. De nya reglerna bör enligt direktiven utformas så, att de medverkar till att förbättra statsmakternas möjligheter att i stort påverka omfattningen och inriktningen av myndigheternas verksamhet medan myndigheterna i ökad utsträckning får reglera sina interna angelägenheter; de skall också främja effektivitet i myndigheternas arbete och resursutnyttjande samt bidra till en god service till allmänheten. Det nya regelsystemet skall utformas så att det blir så lättöverskådligt och lättillgängligt som möjligt.

Också på det kyrkliga området pågår en upprepning av regelbeståndet. Efter beslut av riksdagen har sålunda närmare 30 kyrkliga författningar upphävts och efter beslut av regeringen ytterligare ett 40-tal.

Denna regelsanering på det kyrkliga området bygger på förslag av kyrkoförfattningsutredningen (Kn 1982: 06), som har kartlagt det kyrkliga regelbeståndet. Utredningen arbetar nu vidare med att ställa samman de kyrk-

liga regler som bör finnas kvar till en ny kyrkolag. Dess förslag som väntas bli klart till årsskiftet 1986–1987 kommer att innebära en mycket betydande sanering och en modernisering av nästan hela det kyrkliga regelbeståndet.

Även på det kommunala området pågår ett arbete som syftar till förenklingar i det statliga regelsystemet. Jag har tidigare redogjort för det arbete som pågår inom frikommunförsöket. I betänkandet (SOU 1985:29) Principer för ny kommunallag har demokratiberedningen (C 1983:03) redovisat en principskiss till hur reglerna inom kommuner och landstingskommuner i framtiden bör systematiseras och utformas. En arbetsgrupp inom civildepartementet skall med principskissen som grund utforma en ny kommunallag. Arbetet beräknas ta omkring två år i anspråk.

4.4 Regler meddelade av kommuner och landstingskommuner

Den kommunala regelgivningen ingriper ofta inte bara i medborgarnas liv utan har också betydelse för näringsliv, organisationer och statliga myndigheter.

Det är därför av betydelse att kunna notera att kommunerna, landstingskommunerna och deras förbund bedriver ett målmedvetet och effektivt förenklingsarbete.

4.5 Statliga kollektivavtalsregler

Regeringen har den 14 februari 1985 gett statens arbetsgivarverk i uppdrag att utarbeta ett förenklingsprogram för de statliga kollektivavtalen. Programmet skall ha till syfte dels att inom ramen för gällande avtal söka åstadkomma en förenklad och mer decentraliserad hantering till myndigheterna, dels att ge underlag för arbetsgivarens ståndpunkter i kommande avtalsförhandlingar. I uppdraget ingår även att göra en språklig översyn av avtalen.

Arbetsgivarverket har i skrivelser i maj och september 1985 till regeringen redogjort för genomförda och planerade åtgärder för åren 1985 och 1986 i anledning av uppdraget. Av skrivelserna framgår bl. a. att ett antal beslutsbefogenheter har delegerats till myndigheterna enligt s. k. arbetsgivarventiler i olika kollektivavtal såsom inplacering i tjänstetidsklass, beslut om ersättning för flyttningkostnader och anstånd med omstationering. Arbetet i denna del inriktas på att beslutsbefogenheterna skall delegeras om det inte finns särskilda skäl som talar för att arbetsgivarverket skall ha kvar besluten. Vidare framgår att arbetet med att föra samman regler rörande lönegradsplacering och arbetstidsfrågor från olika avtalsområden till ett avtal för varje ämnesområde har påbörjats, liksom arbetet med att områdesanpassa vissa avtal för försvaret, affärsverken och det allmänna undervisningsväsendet. Arbetsgivarverket har fr. o. m. den 1 januari 1986 också anpassat sin organisation till de krav som ställs på verket i anledning av de redovisade förändringarna.

5.1 Inledning

I förvaltningen finns det sammanlagt ett fyrtiotal centrala myndigheter inom i stort sett samtliga departementsområden, vilka utfärdar eller tillämpar regler gentemot näringslivet. För mer än hälften av dessa myndigheter har reglerna gentemot näringslivet stor relativ vikt i deras verksamhet. I åtskilliga fall rör det sig om hela myndighetssystem, som förutom den centrala sektormyndigheten också omfattar regionala och lokala organ.

Som ett led i ansträngningarna att skapa förutsättningar för en industriell förnyelse tillkallades efter regeringens bemyndigande i december 1983 en arbetsgrupp (I 1983: H) med uppgift att gå igenom den statliga normgivningen gentemot näringslivet. Riktlinjer för gruppens arbete meddelades samtidigt med regeringsbeslutet. Regeringen har senare genom beslut i april 1985 fastställt tilläggsbestämmelser för arbetet.

Arbetsgruppen har antagit namnet normgruppen. Den är formellt knuten till industridepartementet. Statsssekreteraren i industridepartementet är ordförande i gruppen. I gruppen ingår företrädare för statsrådsberedningen, finans-, industri- och civildepartementen samt cheferna för vissa centrala myndigheter.

Syftet med regeringens åtgärder är att motverka regler och regeltillämpning som verkar onödigt kostnadshöjande, försvårar strukturförändringar eller får konkurrensbegränsande effekter som följd. Arbetet skall bedrivas utan att inkräkta på de grundläggande mål om säkerhet, hälsa, god miljö, jämn fördelning etc. som i de enskilda fallen motiverat att samhället gått in med reglerande åtgärder.

Huvudansvaret för att resultat uppnås åvilar resp. departement och myndigheter. Normgruppens uppgift är att som sammanhållande lednings- och utredningsorgan inspirera, driva på och förmedla erfarenheter av förenklingsarbetet. I gruppens attitydpåverkande verksamhet ingår t. ex. att genom seminarier stimulera förvaltningen att höja sin kompetens beträffande ekonomiska konsekvensberäkningar. Vidare skall gruppen stimulera till att ett kontinuerligt översynsarbete bedrivs i syfte att åstadkomma enklare regler och en smidigare regeltillämpning. Gruppen har fortlöpande kontakter med näringslivsorganisationerna och med de fackliga huvudorganisationerna.

I de tidigare nämnda tilläggsbestämmelserna angavs att arbetet bör ha en bred ansats och omfatta samtliga samhällssektorer med reglering av betydelse för näringslivet. Alla departement och myndigheter med normgivning gentemot näringslivet berörs alltså av programmet.

Både befintliga regler och nya regler, liksom tillämpningen av dessa, bör enligt programmet ingå i förenklingssträvandena.

Inom ramen för den breda ansatsen skall koncentrerade insatser göras på vissa prioriterade områden, nämligen:

- skatte- och socialavgiftsområdet, vad avser administration, uppbörd, kontroll m. m.,
- arbetsmarknadsområdet, vad avser bl. a. myndighetsservice och tillämpning av lagstiftning.

- näringslivets plan- och byggfrågor,
- transportsektorns reglering,
- teknisk provning och kontroll.

5.2 Resultat

Resultaten av ansträngningarna att åstadkomma smidigare fungerande regler kan nu börja avläsas. En i huvudsak positiv bild kan därvid iakttas. Det finns nu inom förvaltningen en tämligen omfattande medvetenhet om behovet av förenklingar. En rad beslut om uppmjukade eller avskaffade regler med klart positiva effekter för näringslivet har också redan fattats.

Detta framgår av en faktasammanställning, *Förenklad reglering gentemot näringslivet*, som normgruppen redovisade i oktober 1985. Sammanställningen innehåller mer än 100 åtgärder som aktualiserats under de senaste två åren. En förteckning, baserad på sammanställningen, över åtgärder inom de fem nyss nämnda prioriterade insatsområdena bör fogas som *bilaga 2* till protokollet i detta ärende.

I förenklingsarbetet är åtgärder med sinssemellan skiftande karaktär aktuella. Följande grova typindelning med tillhörande exempel ger en uppfattning om spännvidden.

Slopade reglering (avreglering)

Det rör sig här om situationer där den statliga regleringen bedömts kunna avvaras helt, utan att den ersätts av något annat styrmedel.

Kreditmarknaden och värdepappershandeln är områden där vissa avregleringsåtgärder varit möjliga att genomföra under senare år. Sålunda har tidigare gällande likviditetskrav på bankerna numera helt slopats. Vidare har tidigare begränsningar i bankernas möjligheter att lämna krediter utan krav på formell säkerhet upphört att gälla. Regleringen av bankernas utlåningsräntor upphörde i maj 1985. Prissättningen på fondkommissionärers handel med värdepapper reglerades förut offentligt men är nu fri. Den tidigare emissionskontrollen av industrins och kommunernas obligationsupplåning har numera i stort sett upphört. Vidare tillåts från årsskiftet 1985–1986 utländska banker att etablera full bankrörelse här i landet.

Inom den *yrkesmässiga godstrafiken* har en långtgående reglering med behovsprövning som bärande moment successivt avskaffats för beställningstrafiken. En slutetapp av avregleringen förbereds nu genom att låta liberaliseringen fullt ut komma att omfatta också linjetrafiken. Även inom den *yrkesmässiga persontrafiken* pågår ett motsvarande arbete. I en första omgång övervägs här en förändring i den nuvarande regleringen av taxinärningen för att höja effektiviteten och främja konkurrensen.

Inom *alkohollagstiftningen* har tidigare gällande bestämmelser som begränsade försäljningstider för öl slopats helt. Ytterligare förenklingar av lagstiftningen prövas nu.

Uppmjukad reglering

Under denna rubrik faller åtgärder som innebär att en samhällelig kontroll

görs mindre omfattande, att man sänker nivån på de krav som riktas på företagen etc. Hit hör också fall av byte från ett hårdare till ett mjukare styrmedel. En stor del av förenklingsarbetet i förvaltningen har för närvarande denna karaktär.

Så innebär t. ex. de nya bestämmelserna för planläggningen av företagens medverkan i det *ekonomiska försvaret* en övergång till översiktlig planläggning i stället för detaljplanläggning samt en koncentration av regleringen till att omfatta ett mindre antal från försörjningsberedskapssynpunkt särskilt viktiga företag, objekt etc. Möjliga lösningar som bygger på frivillig medverkan från näringslivets sida prövas för närvarande, där engagemanget stimuleras genom incitament av olika slag.

Ett annat exempel på åtgärder av denna typ kan hämtas från den statliga *livsmedelskontrollen*. Här har fr. o. m. årsskiftet kraven på tillstånd liberaliserats när det gäller hantering av livsmedel på annat ställe än i godkända livsmedelslokaler. Ett stort antal företag kommer härigenom att besparas arbete med att söka tillstånd.

På *miljöskyddsområdet* har statens naturvårdsverk (SNV) föreslagit förenklingar i provningsobligatoriet enligt miljöskyddsförordningen vid anläggande av fabrik eller annan inrättning. SNV har även föreslagit att vissa typer av verksamheter skall vara anmälningspliktiga i stället för tillståndspliktiga och att krav på tillstånd resp. anmälan i vissa fall skall slopas helt. Dessa förslag bereds för närvarande i jordbruksdepartementet.

Administrativ förenkling/rationalisering

Åtskillig förenkling i regelverken kan ske inom ramen för oförändrade kravnivåer med motsvarande fördelar för både företag och administrerande myndigheter. Några exempel:

Inom ramen för en i princip oförändrad skattenivå har den *kommunala inkomsttaxeringen* av företagen slopats. Detta innebär administrativa fördelar vid företagets deklarationslämnande och för myndigheterna i taxerings- och uppbördsmomenten.

Reglerna för *arbetsmarknadsutbildning i företag* har ändrats. Därvid har bl. a. det bidrag som tidigare utgick för bortfallen lön ersatts av ett timstöd till arbetsgivaren. Denne har i sin tur att betala full lön till deltagaren. Genom förändringen har såväl myndigheternas som företagets administration underlättats. Fr. o. m. den 1 januari 1986 gäller förenklingar i fråga om *sjukpenningförsäkringen för egenföretagare*. Tidigare krångliga bestämmelser i fråga om karenstider och ikraftträdande av sjukpenninggrundande inkomst har ersatts med en smidigare ordning.

Riksdagen har beslutat om en bättre *samordning mellan miljöskyddslagen och vattenlagen*. Detta innebär att man kan undvika onödiga dubbelprovningar av vissa verksamheter i vatten, bl. a. beträffande s. k. vattenbruk (fisk- och skaldjursodling m. m.). SNV har getts i uppdrag att föreslå ytterligare förenklingar i fråga om tillståndsprövningen av vattenbruk enligt olika författningar.

Det tidigare berörda arbetet med att renodla mellan bindande föreskrifter och allmänna råd har betydelse även i förenklingsarbetet gentemot näringslivet.

Detta kan illustreras med förhållandena på *arbetsmiljöområdet*. Arbetarskyddsstyrelsen (ASS) gör här en omfattande översyn, som innebär att antalet författningar minskar från ca 300 till 165. Samtidigt minskar antalet kravpunkter. Det sistnämnda hänger bl. a. samman med att de föreskrivna kraven görs mer funktionsinriktade. Kraven medger därmed anpassning till olika tillämpningsfall och ger utrymme för teknisk utveckling. Måttkraven och liknande tas normalt inte in i föreskrifterna. Kravnivån bibehålls, men vissa detaljkrav försvinner. Övergången från detalj- till funktionskrav medför att kostnadseffektiva vägar kan väljas av företagen för att uppfylla ställda krav.

Undanröjande av handelshinder/Internationell harmonisering

Arbete på att uppnå förenkling genom internationell harmonisering med motsvarande positiva kostnadseffekter för företag och förvaltning pågår såväl på regeringsnivå som hos de enskilda myndigheterna.

Ett exempel på det nordiska icke-tariffära handelshindersarbetet. Inom ramen för detta har både gemensamma nordiska och nationella åtgärder beslutats. Exempel:

- Möjligheter till en förenklad ursprungsdokumentation infördes fr. o. m. den 1 juli 1985 för export inom Norden av varor som levereras regelbundet och är av ensartat slag.
- Ändringar har gjorts i den nordiska s. k. förpassningsordningens bestämmelser för att undanröja problem som påtalats av speditörerna.
- Tullbehandlingen av postförsändelser har påskyndats på vissa orter, där möjlighet till tullfrihet införts också för icke-kreditimportörer.
- Uptagande av kilometerskatteavgift i Sverige av utländska lastbilar är förenklad.

Trafiksäkerhetsområdet kan tjäna som exempel på det harmoniseringsarbete som pågår på myndighetsnivå. En anpassning till internationella regler har skett i trafiksäkerhetsverkets (TSV) bestämmelser i flera fall, vilket innebär minskade besvär för biltillverkare och bilimportörer. Nya, internationellt anpassade bestämmelser gäller för bl. a. bilbälten, stänkskydd, bromsar och vissa belysningsdetaljer.

Förbättrad myndighetsservice

En samlad redogörelse för hur statsförvaltningen behandlat servicefrågorna ges senare i skrivelsen. Detta arbete har stor betydelse också i förhållande till näringslivet. Nyckelord i sammanhanget är anpassning till företagets behov, snabbhet och smidighet i ärendehandläggningen, hög tillgänglighet och god information. Många myndigheter kan redovisa åtgärder som genomförts under senare tid och som haft påtagligt servicehöjande effekter för företagen.

De resultat som hittills har redovisats visar att utvecklingen går i rätt riktning. Men som uttalats i årets budgetproposition finns det anledning att ställa fortsatta höga krav på nya förenklingsinitiativ. Ett skäl för detta är det bestående behovet att underlätta tillväxt och ökad sysselsättning, inte minst i de små och medelstora företagen.

Ett ytterligare skäl är resursläget i förvaltningen. Detta gör det angeläget att noggrannare än hittills överväga om de styrmedel och arbetsmetoder i övrigt som valts för att åstadkomma önskade förhållanden än de på längre sikt lämpligaste.

För att få fullgoda underlag för fortsatta beslut har regeringen initierat olika utredningar. Statens industriverk har i dagarna redovisat företagsstudier som verket utfört för att kartlägga effekter av offentliga regleringar. Statskontoret genomför en undersökning av orsakssamband bakom lyckade och mindre framgångsrika försök att åstadkomma regelförenkling. Vidare har riksrevisionsverket fått i uppdrag att utreda behov av en förbättrad myndighetssamordning i regelgivning och regeltillämpning gentemot företagen.

I det fortsatta arbetet gäller det bl. a. att övervinna en del hinder och trögheter som av naturliga skäl uppträder och att våga tänka i alternativa banor. Erfarenheterna visar att sådana hinder och trögheter kan finnas både inom det offentliga systemet och hos de företag och näringslivsorganisationer som omfattas av reglerna.

Ett särskilt hinder mot förändringar är ibland att någon av de inblandade bedömer ett framlagt förslag såsom alltför äventyrligt eller osäkert för att man skall våga genomföra det som en permanent åtgärd.

För att underlätta och stimulera till en fortsatt omprövning har regeringen bedömt att försöksverksamheter bör kunna utnyttjas mer systematiskt än hittills. En proposition (prop. 1985/86: 142) har nyligen förelagts riksdagen, vilken innehåller förslag om sådana försöksverksamheter.

Propositionen anger riktlinjer för de föreslagna försöksverksamheterna, t. ex. hur dessa bör avgränsas från ordinarie verksamhet. Exempel på lämpliga sakområden för försöken pekas ut i propositionen. Vissa restriktioner som behöver iakttagas anges, bl. a. hänsynen till konkurrenslikställdhet mellan företagen.

För att möjliggöra att försök kommer i gång föreslås i propositionen att riksdagen godkänner att regeringen, inom ramen för försöksverksamheter, gör avsteg från vad riksdagen har bestämt i samband med anvisande av anslag, godkännande av riktlinjer för viss verksamheter eller annan liknande åtgärd.

Regeringen avser att vid senare tillfällen återkomma till riksdagen med nya etappredogörelser från förenklingsarbetet gentemot näringslivet. Härvid kommer också sådana försöksverksamheter att redovisas som kan komma att påbörjas på grundval av den nu nämnda propositionen.

6.1 Inledning

Regeringens principiella syn på den offentliga sektorns service och förhållande till medborgarna har tidigare redovisats i prop. 1982/83: 100 bil. 2 (Gemensamma frågor) och i prop. 1983/84: 100 bil. 15 samt i regeringens skrivelse 1984/85: 202 om den offentliga sektorns förnyelse (FiU 35, rskr. 407). Det konkreta arbetet för att utveckla den offentliga servicen har dessutom redovisats i prop. 1984/85: 100 bil. 15 och i prop. 1985/86: 100 bil. 15.

Arbetet med att förbättra myndigheternas service och skapa goda kontakter mellan enskilda och myndigheter handlar ytterst om en vidareutveckling av demokratin. Genom en öppnare och mer serviceinriktad inställning kan den offentliga sektorn mer direkt svara upp mot medborgarnas anspråk på förnyelse av förvaltningsapparaten. Servicefrågorna har härigenom också nära beröring med frågorna om bl. a. regelförenkling och undanröjande av onödigt byråkrati, decentralisering och delegering för att föra besluten närmare medborgarna samt med inriktningen av verksamhetens rationalisering och effektivisering inom den offentliga sektorn.

Tyngdpunkten i servicearbetet ligger hos myndigheterna själva. Många myndigheter är i dag engagerade i frågor som rör den egna verksamhetens kvalitet och service. Det sker bl. a. genom interna utredningar och översyner. Inom många myndigheter engageras stora personalgrupper i servicearbetet, exempelvis i studiecirkelform eller på annat sätt inom ramen för personalutbildningen.

Det centrala stödet åt myndigheterna har utvecklats efter två huvudlinjer.

Den ena avser insatser av konsultkaraktär – genom i första hand statens institut för personalutveckling (SIPU) – som syftar till att sprida erfarenheter från myndigheter som har varit framgångsrika på serviceområdet. Den andra avser åtgärder för att bygga upp ett aktivt engagemang och tillvarata erfarenheterna och kompetensen hos de anställda. Bl. a. har SIPU i det syftet utarbetat ett brett utbildningsmaterial som kan användas av myndigheterna själva. I materialet behandlas frågor om smidiga och enkla kontakter mellan myndigheterna och allmänheten och olika arbetsmetoder för arbete med servicefrågorna.

6.2 Verksledningskonferens om service

Under hösten 1983 anordnades på mitt initiativ en verksledningskonferens och en seminarieriserie där frågor om den långsiktiga utvecklingen av samhällsservicen behandlades. En uppföljning och återföring av gjorda erfarenheter genomfördes i februari 1984 genom en konferens med temat "Ett steg mot framtiden". Verksledningskonferensen och seminarierieserien utgjorde inledningen i arbetet att engagera myndigheter och anställda inom hela statsförvaltningen att aktivt verka för bättre service och kontakter med medborgarna.

SIPU har på regeringens uppdrag utarbetat metoder för att mäta och analysera statliga myndigheters service. SIPU har vidare utvecklat konsulttjänster, material, kurser, konferenser och seminarier för myndigheter som behöver externt stöd i sitt arbete med servicefrågorna. T. ex. ordnar SIPU seminarier för chefer med inriktning på ledningens roll i att skapa och leda en servicekultur. Andra seminarier syftar till att ge idéer, kunskap och tips på hur myndigheterna kan starta och driva serviceprojekt. Särskilda kurser anordnas också för telefonister och receptionister för att förbättra myndighetens direktkontakter med allmänheten.

6.4 Idékatalog

Regeringen uppdrog den 22 juni 1983 åt statskontoret att bl. a. inventera och sammanställa utredningsförslag som syftat till att förbättra statens service. Översynen avsåg såväl det offentliga utredningsväsendet som utredningar vid centrala administrativa myndigheter. Dessutom inventerades serviceförbättrande förslag och åtgärder vid ca 160 centrala, regionala och lokala myndigheter.

Statskontorets rapport till regeringen "Statens service – en inventering" tillställdes samtliga myndigheter som en idékatalog över olika åtgärder för att höja servicenivån.

6.5 Serviceprojekten

För att påskynda utvecklingen inom serviceområdet uppdrog regeringen den 11 juli 1984 åt SIPU att i särskilda serviceprojekt biträda statliga myndigheter i deras arbete med servicefrågorna. SIPU:s medverkan skulle inriktas på planering, genomförande och uppföljning av handlingsprogram som kan leda till praktiska förbättringar i myndigheternas service till allmänhet, kommuner, företag och organisationer.

SIPU har under budgetåret 1984/85 medverkat i serviceprojekt vid följande sju myndigheter som utsetts av regeringen.

Arbetsmarknadsverket (AMV)

Domstolsverket – Eksjö tingsrätt

Länsstyrelsen i Malmöhus län

Länsstyrelsen i Örebro län

Patent- och registreringsverket (PRV) – bolagsbyrå

Riksförsäkringsverket (RFV) med försäkringskassorna

Stockholms polisdistrikt – juridiska avdelningen – tillståndssektionen.

En beskrivning av serviceprojekten bör fogas som *bilaga 3* till protokollet i detta ärende.

Enligt SIPU skiljer sig myndigheterna åt på många sätt vilket gör att serviceprojekten kom att se mycket olika ut. Det gällde t. ex. omfattningen av projekten. Tillståndssektionen inom den juridiska avdelningen vid Stockholms polisdistrikt har 50 anställda medan riksförsäkringsverket och

försäkringskassorna har ca 20 000. Myndigheterna skiljer sig också åt med avseende på hur mångfacetterad deras verksamhet är t. ex. länsstyrelsernas jämfört med Eksjö tingsrätts.

De deltagande myndigheterna hade också hunnit olika långt med sin serviceutveckling. Vissa hade redan tagit flera steg, medan andra utnyttjade intensivsatsningen som ett startskott. Även i fråga om administrativ mogenhetsgrad, resurser och kompetens för att bedriva förändringsverksamhet skiljer sig myndigheterna åt.

Den gemensamma förutsättningen för ett lyckat utvecklingsarbete är ledningens engagemang för arbetet. Detta var också ett kriterium när de deltagande myndigheterna valdes ut.

Den genomförda intensivsatsningen har enligt SIPU:s bedömning utgjort ett värdefullt bidrag till utvecklingen av statlig service. En viktig effekt av satsningen har bestått i att den varit ett konkret uttryck för en politisk vilja att förbättra myndigheternas verksamhet. Detta har direkt påverkat deltagande myndigheters motivation. Den stimulans som det innebär att bli föremål för statsmakternas uppmärksamhet bör heller inte underskattas.

Hos deltagande myndigheter har satsningen inneburit antingen att man har kunnat fördjupa befintliga serviceprojekt eller fått bättre förutsättningar att starta en serviceutveckling. Som framgår av myndigheters rapporter har många resultat redan uppnåtts när det gäller såväl bemötande, innehåll och förutsättningar. Samtliga deltagande myndigheter har också för avsikt att fortsätta arbetet med att utveckla servicen.

Intensivsatsningen har också fått till följd en utveckling av metoder, tekniker och modeller för förändringsarbete. Detta resultat kan direkt och indirekt komma allt fler myndigheter till godo, t. ex. genom nya intensivsatsningar och genom ett mer reguljärt utvecklingsarbete.

För ett fortsatt arbete med att påskynda serviceutvecklingen inom förvaltningen anser SIPU följande punkter som särskilt angelägna:

- fortsatt stöd till de "intensivmyndigheter", som i dag står mitt uppe i sitt förändringsarbete
- spridning av de erfarenheter som gjorts dels inom större myndighetsgrupper (t. ex. Domstolsverket, Polisen) dels till andra myndigheter
- nya intensivsatsningar hos fler myndigheter
- genom chefsutveckling öka kompetensen att bedriva förändringsarbete
- utveckla förändringsresurser genom att utbilda servicekonsulter
- utveckla former för regelbunden uppföljning av myndigheternas serviceutveckling.

6.6 Myndigheternas serviceredovisningar

I direktiven för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåren 1985/86 och 1986/87 har regeringen anmodat myndigheterna att redovisa åtgärder för att förbättra servicen till medborgarna. Redovisningen enligt sistnämnda direktiv skulle avse dels de viktigare åtgärder som vidtagits under budgetåret 1984/85, dels planerade åtgärder.

I 1985 års anslagsframställningar har 75 myndigheter redovisat 427 åtgär-

der. Året innan redovisade 65 myndigheter 264 åtgärder. Åtgärderna kan grovt grupperas enligt nedanstående tabell.

Skr. 1985/86: 165

Åtgärdsgrupp	1984/85		1985/86	
	Antal	%	Antal	%
A Samverkan mellan myndigheter	11	4	18	4
B Decentralisering och delegering	12	5	9	2
C Avgiftsfinansiering	1	0	3	1
D Organisatoriska förändringar	12	5	14	3
E Förändringar i ärendehandläggningen	18	7	47	11
F Avregleringar	12	5	117	28
G Ökat utnyttjande av ADB	31	12	34	8
H Ökat utnyttjande av tekniska hjälpmedel i övrigt	10	4	21	5
I Förbättrad information	65	25	61	15
J Förenkling av myndigheternas inhämtande av uppgifter	3	1	5	1
K Åtgärder för att myndigheten skall bli mer lättillgänglig	39	15	40	9
L Enklare och klarare språk	7	2	6	1
M Serviceutbildning	16	6	26	6
N Övriga åtgärder (t. ex. intervjuundersökningar för att ta reda på intressenternas krav på verksamheten)	27	10	26	6
Totalt	264	100	427	100

Sammantaget visar redovisningarna att myndigheternas åtgärder fördelar sig med drygt en tredjedel på förbättrad *tillgänglighet*, *bemötande* och *information*. Här kan nämnas bättre telefonservice med hjälp av direktvalsväxlar som en ofta redovisad åtgärd. Revideringar av informationsmaterial och broschyrer, utställningar, konferenser och seminarier anges som vanliga metoder för att förbättra informationen om verksamheten. Det har också blivit allt vanligare att ordna kurser i service och bemötande, antingen i särskilda kurser för t. ex. växel- och expeditiionspersonal eller integrerat i den ordinarie utbildningen.

En tredjedel av åtgärderna syftar till effektivare *handläggning*. Hit hör t. ex. samverkan mellan myndigheter i t. ex. handläggning av ärenden om ekonomiskt stöd till företag (statens industriverk och länsstyrelserna). Delegering och decentralisering till funktioner nära kunderna har vidtagits av bl. a. riksförsäkringsverket (RFV) och arbetsmarknadsstyrelsen (AMS). Ett ökat utnyttjande av ADB-stöd har medfört effektivare handläggning. Som exempel kan nämnas att samtliga arbetsförmedlingar har datorbaserade rutiner för sökning och bevakning av lediga arbeten, vilket har effektiviserat förmedlingsarbetet.

En tredjedel av myndigheternas redovisningar avser förslag till *avregleringar*. Förslagen kan i en del fall genomföras av myndigheten själv. Som exempel kan nämnas RFV:s förslag till ändringar i handläggningen av föräldrapenningärenden. Den nuvarande ordningen med en blankett att fylla i var 14:e dag för att få föräldrapenning ersätts med en enda blankett för hela perioden.

Andra förslag kräver samråd med andra myndigheter. Exempel härpå är

RFV:s tillämpningsföreskrifter till arbetsmarknadskungörelsen som skall utfärdas efter samråd med AMS.

Skr. 1985/86: 165

Slutligen är förslagen av den karaktären att lag- eller förordningsändringar erfordras. Här kan nämnas länsstyrelsen i Örebro län som lämnat 55 förslag till författningsändringar inom skilda områden från byggnadsstadgan och fiskeriförordningen till kommunalskattelagen.

Ungefär 10% i myndigheternas serviceredovisningar avser åtgärder som vidtagits för att undersöka intressenternas krav och förslag till förändringar av verksamheten. T. ex. har RFV infört särskilda rutiner för att stimulera och tillvarata förslag från försäkringskassorna och allmänhet om förbättringar och förenklingar av regler och rutiner. Vägverket har genomfört en enkät till ett urval av enskilda väghållare. Konsumentverket har gjort en undersökning i ca 15 kommuner för att få underlag till omprövningar av verksamheten i syfte att både nå nya konsumentgrupper och anpassa de konsumentstödjande åtgärderna till konsumenternas krav.

6.7 Samarbete mellan staten och tre kommuner

Tre kommuner (Härnösand, Malmö och Piteå), två landstingskommuner (Östergötlands och Västernorrlands läns) och de båda kommunförbunden har inbjudits för att redovisa sina erfarenheter och ta del av SIPU:s erfarenheter av serviceutveckling på den statliga sektorn. Vid en konferens i Härnösands kommun presenterades ett material om kommunal serviceutveckling baserat på erfarenhetsutbytet. Materialet gick ut till samtliga kommuner och landstingskommuner.

7 Hemställan

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag har anfört i det föregående.

8 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Sammanställning över regeringens vidtagna och planerade åtgärder inom ramen för frikommunförsöket

Plan- och byggområdet

Proposition med förenklade regler om byggnadslov m.m.

Regeringen har i proposition 1984/85: 207 om försöksverksamhet med förenklade regler om byggnadslov m. m. i vissa kommuner tagit ställning till frikommunernas ansökningar inom plan- och byggområdet. Regeringens förslag till riksdagen innebär att huvuddelen av de kommunala önskemålen tillgodoses. För verksamheten i frikommunerna och "servicekommunerna" Piteå, Härnösand och Malmö betyder regeringens proposition i sammandrag följande:

- Inom stads- och byggnadsplanelagt område kan kommunen bestämma att byggnadslov inte behövs för enklare fritidshus, kolonistugor och liknande byggnader som uppförs enligt planen. Detsamma gäller för lov om schaktning, fyllning och liknande åtgärder.
- För områden utanför stads- och byggnadsplan kan kommunen besluta att byggnadslov inte krävs för komplementbyggnader (uthus, garage, gäststugor o. d.), för tillbyggnader, invändiga ändringar och fasadändringar på byggnader samt för murar, plank m. m.
- Förbudet att placera byggnadslovsfria små uthus (s. k. friggebodar), plank, murar, skärmtak o. d. närmare tomtgränsen än 4,5 meter gäller inte, om grannen godkänner placeringen. Bestämmelsen att uthusen inte får vara avsedda som bostad tas bort.
- Byggnadsnämnden får rätt att bevilja byggnadslov under längst 10 år för tillfälliga byggnadsåtgärder som strider mot en stads- eller byggnadsplan, t. ex. för tillfällig användning av en byggnad.
- Kommunerna kan införa lättnader i fråga om ansökningshandlingar, besiktningar m. m. i ärenden om byggnadslov.

Uppdrag till statens planverk

Regeringen har den 19 juni 1985 beslutat att ge statens planverk i uppdrag att i samverkan med bostadsstyrelsen, lantmäteriverket och länsstyrelsernas organisationsnämnd lämna särskild rådgivning till frikommunerna rörande

- utnyttjandet av möjligheterna att förenkla förfarandet vid ansökningar om byggnadslov (55 § 1 och 3 mom. byggnadsstadgan),
- en rationell hantering av sådana byggnadslovsärenden, där yrkesinspektionens yttrande erfordras (55 § 4 mom. byggnadsstadgan),
- samordningen av byggnadslovgivning med annan tillståndsgivning, fastighetsbildningsfrågor samt ärenden rörande statliga lån och bidrag,
- utnyttjandet av möjligheterna till en flexibel tillämpning av gällande egenskapskrav på byggnader (38-49 §§ byggnadsstadgan och Svensk byggnorm).

- en rationell hantering av ärenden rörande fastställelse av stads- och byggnadsplaner och de berörda myndigheternas agerande under fastställelseprocessen när det gäller såväl själva planärendet som byggnadsföretag som aktualiseras under detta samt
- flexibla krav beträffande detaljeringsgraden vid utformandet av stads- och byggnadsplaner för olika ändamål och kvaliteten på det kartmaterial som därvid erfordras.

Proposition om ändring i påföljdslagen

Genom ändringar i lagen (1976:666) om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m. m. har möjligheter öppnats att jämka eller efterge vissa avgifter som tas ut vid överträdelse av byggnadslagen eller byggnadsstadgan. (prop. 1985/86: 35, BoU 8, rskr. 65). Byggnadsnämnderna får möjlighet att sätta ned eller efterge byggnadsavgiften, om överträdelsen är ringa. Härigenom tillgodoses önskemål som förts fram i frikommunförsök. Ändringarna gäller generellt för alla landets kommuner.

Bostadssektorn

Kommunal beslutanderätt om bostadslån m. m.

Regeringen beslutade den 27 juni 1985 att utfärda förordningen (1985:669) om försök med kommunal beslutanderätt i fråga om bostadslån och bostadsanpassningsbidrag i vissa fall. Förordningen trädde i kraft den 1 augusti 1985 och innebär att

- frikommunerna ges rätt att besluta om bostadslån för nybyggnad av småhus som skall bebos av lånesökanden samt att
- kommunal beslutanderätt blir möjlig i frikommunerna dels för statliga bostadsanpassningslån, dvs. lån till sådana anpassningsåtgärder som är standardhöjande och för vilka bostadsanpassningsbidrag lämnas upp till en kostnad på 20 000 kr., dels för statliga bostadsanpassningsbidrag som lämnas i samband med bostadslån för nybyggnad av småhus. När det gäller anpassningsåtgärder för vilka bostadsanpassningsbidrag lämnas utan kombination med bostadslån eller bostadsanpassningslån har kommunerna redan nu beslutanderätten.

Beslut om statligt stöd till vissa förbättringsåtgärder

I fråga om statligt stöd till vissa förbättringsåtgärder pågår i dag försök med kommunal beslutanderätt. Det gäller bl. a. räntestöd vid förbättring av bostadshus, energibesparingsbidrag och bidrag till installationer för uppvärmning. Helsingborgs och Bräcke kommuner deltar sedan tidigare i denna försöksverksamhet. Regeringen är beredd att låta också övriga frikommuner få besluta om aktuella stödåtgärder. Hittills har Haninge och Tyresö kommuner begärt och fått den rätten.

Regeringen beslutade den 17 oktober 1985 att utfärda förordningen (1985: 782) om försöksverksamhet beträffande skolväsendet i vissa kommuner och landstingskommuner. Genom förordningen och vissa ytterligare åtgärder tillgodoses frikommunernas önskemål enligt följande punkter.

Statsbidrag

- Kommunerna får friare disponera den del av statsbidraget till grundskolan som avser basresurser, förstärkningsresurser och tilläggsbidrag.
- Bidraget för icke timplancibunden verksamhet får disponeras fritt för barn- och ungdomsverksamhet.
- Kommunerna och landstingskommunerna får frihet att fördela bidraget till kostnader mellan personalutbildning och lokalt utvecklingsarbete.

Organisation

- Kommunerna ges rätt att organisera grundskolan i skolenheter och rektorsområden.

Konferenssystemet

- Kommunerna och landstingskommunerna får med små begränsningar besluta om konferenssystemet i skolan.

Statligt reglerade tjänster

- Kommundelsnämnder eller andra lokala organ får behandla frågor om statligt reglerade tjänster på skolområdet.
- Skolledare får tillsättas av kommunerna och landstingskommunerna själva.
- De nya statliga reglerna om friare disposition av skolledningsresurserna tillgodoser frikommunernas önskemål. Frikommunerna får tillämpa reglerna tidigare än övriga kommuner för vilka tidpunkten 1986-07-01 gäller.
- I frikommunerna blir det möjligt för lågstadielärare att göra fyllnadstjänstgöring i förskolan och förskollärare i motsvarande mån på lågstadiet.

Skola – arbetsliv

- Kommunerna ges dispens från reglerna om PRAO på grundskolan såvitt gäller fördelning på sektorer.

Läsårets förläggning

- Kommunerna och landstingskommunerna får ökad frihet att besluta om läsårets förläggning.

- Landstingskommunerna ges rätt att besluta om organisation av gymnasieskolan inom ramen för till resp. utbildningssektor tilldelade årslevplatser.

Skolledning – gymnasieskolan

- Kommunerna och landstingskommunerna får rätt att riksrekrytera även till extra tjänster som rektor och studierektor vid skolenhet med gymnasieskola.

Kommunal högskoleverksamhet

- Landstingskommunernas önskemål att med egna medel få finansiera enstaka högskolekurser bör i sak kunna tillgodoses genom den ordning som föreslås i prop. 1984/85: 195 om uppdragsutbildning.

Kommunikationer

Beredningen av dispensönskemålen inom kommunikationsområdet har lett fram till olika ställningstaganden. De två första punkterna i nedanstående förteckning har regeringen redan beslutat om. De följande tre förslagen behandlas i samband med övriga lagändringar som föranleds av den nya plan- och bygglagen. Förslag har nyligen förelagts riksdagen (prop. 1985/86: 118). De tre sistnämnda dispensönskemålen är tillgodosedda genom generella författningsändringar.

- Genom förordningen (1985: 745) om försök med kommunal beslutanderätt i fråga om lokala trafikföreskrifter i vissa fall får frikommunerna överta beslutsbefogenheterna från länsstyrelserna för huvudled, stoppplikt, väjningsplikt och färdhastighet för sådana vägar och gator som ej är riksvägar eller primära länsvägar. Förordningen gäller till utgången av mars 1986. För tiden därefter finns motsvarande bestämmelser i vägtrafikkungörelsen (se nedan).
- Trafiksäkerhetsverket har den 12 september 1985 fått i uppdrag att meddela föreskrifter för en försöksverksamhet i frikommunerna med trafikintegrering i bostadsområden.
- Genom föreslagna ändringar i väglagen avskaffas kravet på länsstyrelsens tillstånd för byggnader, andra anläggningar, anordningar eller åtgärder utanför vägområdet för vilka bygglov krävs enligt plan- och bygglagen. Tillstånd av länsstyrelsen bibehålls dock för sådana anordningar och åtgärder som inte skall bygglovprövas.
- Tillstånd för anslutning till allmän väg samt tillstånd beträffande byggnader, andra anläggningar eller åtgärder inom vägområdet beslutas av väghållaren i stället för av länsstyrelsen. Kommuner som är väghållare övertar således länsstyrelsens beslutsbefogenheter i dessa frågor.
- Kommuner som är väghållare ges också möjlighet att ta bort sådana byggnader, andra anläggningar eller anordningar inom vägområdet för vilka tillstånd saknas.

- Trafikhuvudmännen i samtliga län får rätt att bedriva lokal och regional kollektivtrafik utan linjetrafikstillstånd (SFS 1985: 449–454).
- Kommunernas rätt att meddela lokala trafikföreskrifter ökar. Regeringen beslutade den 2 maj 1985 vissa ändringar (SFS 1985: 380) i vägtrafikungörelsen.
- Kommunernas dispensmöjligheter när det gäller lokala trafikföreskrifter vidgas. Regeringen beslutade den 2 maj 1985 vissa ändringar (SFS 1985: 380) i vägtrafikungörelsen.

Miljöskydd och naturvård m. m.

Frikommunernas önskemål inom jordbruksdepartementets ansvarsområde har lett fram till följande ställningstaganden.

- Frikommunerna får ta över länsstyrelsens prövning av anmälningsärenden enligt 16 § miljöskyddsförordningen. En förordning om detta har utfärdats (SFS 1985: 877).
- Tillståndsprövning för bilskrotningsverksamhet förs över från länsstyrelsen till kommunen. Lagförslag avses föreläggas riksdagen under hösten 1986.
- I frikommunerna får miljö- och hälsoskyddsnämnden samma befogenheter som länsstyrelsen att ingripa mot försummelser i fråga om vård och behandling av djur. Ett förslag som innebär avsteg från djurskyddslagens nuvarande reglering har förelagts riksdagen i prop. 1985/86: 70. Riksdagen har antagit förslaget (KU 1985/86: 15, rskr. 116, SFS 1986: 99).
- Rätten att fatta beslut i fråga om tillstånd enligt miljöskyddslagen för att anlägga motorsportanläggning och skjutbana förs över från länsstyrelsen till kommunen. Lagförslag avses föreläggas riksdagen under hösten 1986.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden får möjlighet att bevilja dispens från bestämmelsen om årlig hälsokontroll av personal som arbetar med livsmedel. Regeringen har överlämnat framställningen till livsmedelsverket för ändring av verkets föreskrifter. Livsmedelsverket har därefter beslutat om sådan ändring i föreskrifterna (SLV FS 1985: 23).
- Miljö- och hälsoskyddsnämndens personal får i stället för läkare eller leg. sjuksköterska möjlighet att lämna den årliga hygieninformationen till personal som arbetar med livsmedel. Regeringen har överlämnat framställningen till livsmedelsverket för ändring av verkets föreskrifter. Livsmedelsverket har därefter beslutat om sådan ändring i föreskrifterna (SLV FS 1985: 23).
- Frikommunerna får ta över beslut från länsstyrelsen om tillstånd enligt naturvårdslagen till reklamskyltar o. d. Regeringen har utfärdat en förordning (SFS 1985: 876) om försök med kommunal beslutanderätt i fråga om tillståndsprövning enligt naturvårdslagen.
- Frikommunerna bör få möjlighet att överta tillsynsansvaret för VA-anläggningar. Länsstyrelsen får enligt 44 a § miljöskyddslagen efter åtagande av en kommun överlåta åt miljö- och hälsoskyddsnämnden att utöva fortlöpande tillsyn. Någon författningsändring behövs inte.

Frikommunernas dispensönskemål inom områdena hälso- och sjukvård, social omsorg m. m. har lett fram till följande ställningstaganden.

Hälso- och sjukvård

- Genom lagen (1985: 1089) om försöksverksamhet inom hälso- och sjukvårdens område har en möjlighet öppnats för försöksverksamhet med viss hälso- och sjukvård i de kommuner som ingår i frikommunförsöket (prop. 1985/86: 42, SoU 8 rskr. 100). Lagen innebär att en landstingskommun och en kommun kan träffa avtal om att kommunen får bedriva primärvård.
- Landstingskommunerna ges rätt att medge dispens från gällande behörighetsbestämmelser vid förordnande av icke behörig vikarie på vissa läkartjänster. Socialstyrelsen har utfärdat föreskrifter (SOS FS 1985: 10) om utvidgat bemyndigande för hälso- och sjukvårdsnämnderna m. fl. att på vissa läkartjänster förordna icke legitimerade läkare m. m.

Tandvård

- Avsteg får göras från föreskrifter om sakkunnigförfarande vid tillsättande av tjänst som övertandläkare vid enhet för specialisttandvård. Regeringen har nyligen utfärdat en förordning (SFS 1985: 885) om försöksverksamhet vid tillsättning av vissa tjänster inom folktandvården.
- En landstingskommun har önskat dispens från gällande regler om förhandsprövning av vissa behandlingsåtgärder inom tandvården. Frågan behandlas i samband med att ny tandvårdstaxa utarbetas.

Omsorger om psykiskt utvecklingsstörda

Riksdagen antog våren 1985 en ny omsorgslag (1985: 568).

- I den nya lagen, som träder i kraft den 1 juli 1986, tillgodoses önskemålen om att avtalsvägen överlåta omsorgsuppgifter till kommunerna (12 §).
- Önskemålet om att gruppboende i fråga om avgifter och kommunalt bostadstillägg till folkpension skall jämföras med enskilt boende har tillmötesgått i den nya lagens 13 §.
- Nuvarande omsorgsstadga (18 §) ger redan i dag landstingskommunen möjlighet att styra ansvaret för boendeplaneringen till vårdchefen.
- Gällande omsorgslag (6 §) ger redan i dag landstingskommunen möjlighet att överlåta ledningen av särskolan på skolstyrelsen i berörd kommun.

Socialförsäkring

- En landstingskommun önskar överföra resurser från allmänna försäkringen till sjukvården.

- Flera frikommuner önskar ta ett större ansvar för rehabiliteringsfrågorna. Därvid vill man också disponera de resurser som finns inom den allmänna försäkringen för förtidspensionering och sjukbidrag.

Regeringen har tillsatt en kommitté (Dir 1985: 13) med uppgift att utreda sjukförsäkringens roll när det gäller förebyggande åtgärder och i samband med rehabilitering. Vissa av frikommunernas synpunkter kommer att tas upp i kommitténs arbete.

- En frikommun har önskat att handläggningen av underhållsbidragsärenden förs över till försäkringskassorna. Regeringen har i ett beslut den 17 oktober 1985 förordnat att fyra försäkringskassor får bedriva försöksverksamhet med att biträda föräldrar för att fastställa och jämka underhållsbidrag till barn. I den aktuella frikommunen bedrivs försöket så att två årsarbetare från kommunens socialförvaltning har flyttat över till försäkringskassan där de tillsammans med två årsarbetare från kassan bildar en arbetsgrupp för dessa frågor.
- En landstingskommun önskar få möjlighet genomföra försök med enhetstaxa på 30 kr. för såväl läkarbesök som sjukvårdande behandling. Förslag som tillgodoser landstingskommunens önskemål har förelagts riksdagen i prop. 1985/86: 38 om vissa socialförsäkringsfrågor. Riksdagen har antagit förslaget (SfU 1985/86: 3, rskr. 45).

Barnomsorg

- En frikommun har begärt dispens från vissa bestämmelser i gällande statsbidragsförordning för att få möjlighet att friare disponera bidraget. Regeringen har beviljat kommunen bidrag för ett utvecklings- och förnyelseprojekt inom detta område.

Social hemhjälp

- En frikommun har begärt dispens från gällande statsbidragsförordning för att friare kunna disponera bidraget till social hemhjälp. Regeringen har beviljat kommunen bidrag för ett utvecklings- och förnyelseprojekt inom detta område.

Hemspråksträning

- En frikommun har begärt friare disposition av statsbidraget till hemspråksträning i förskolan. Regeringen är beredd att tillgodose önskemålet.

Alkohol- och narkotikafrågor

- Några frikommuner har framfört önskemål om en friare disposition av statsbidragen till öppen missbrukarvård. Dessa önskemål är tillgodosedda genom den överenskommelse som statens förhandlingsnämnd den 5 mars 1985 har träffat med Svenska kommunförbundet och Lands-

tingsförbundet. Regeringen har efter riksdagens bemyndigande (prop. 1984/85: 151, SoU 26, rskr. 355) godkänt överenskommelsen den 6 juni 1985. Den nya ordningen gäller från den 1 januari 1986.

Skr. 1985/86: 165

Arbetsmarknadsfrågor

Regeringen utfärdade den 10 oktober 1985 förordningen (1985: 788) om försöksverksamhet inom arbetsmarknadspolitikens område i vissa kommuner. Vidare har regeringen förelagt riksdagen vissa förslag i prop. 1985/86: 25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1985/86. Riksdagen har antagit förslagen (AU 1985/86: 7, rskr. 103). Regeringen har därefter beslutat om vissa ändringar (SFS 1985: 1085) i den nyssnämnda förordningen. Sammantaget innebär regeringens ställningstaganden inom detta område att följande möjligheter öppnas.

Arbetsförmedlingsnämnd

- Arbetsmarknadsstyrelsen inrättar i varje frikommun som så önskar en lokal arbetsförmedlingsnämnd med uppgift att medverka till lösningar på kommunens arbetsmarknadsproblem. Arbetsförmedlingsnämnden som motsvarar en kommuns geografiska område övertar under försöksperioden distriktsarbetsnämndens uppgifter och beslutanderätt. I nämnden skall ingå representanter för kommunen, arbetsmarknadens organisationer och arbetsmarknadsverket.
- Arbetsförmedlingsnämnden skall bl. a. inom en av länsarbetsnämnden och kommunen given ekonomisk ram utifrån det lokala behovet kunna fastställa omfattningen av särskilda insatser för beredskapsarbete och rekryteringsstöd. Nämnden skall alltså ha möjligheter att göra en fördelning av dessa medel inom den givna ekonomiska ramen.
- Nämnden skall kunna avgöra beredskapsarbetsperiodernas och rekryteringsstödet längd. Dessa tidsperioder får dock aldrig överstiga 12 månader.
- Nämnden skall inom ramen för statsbidragsreglerna kunna fastställa statsbidragsnivån per beredskapsarbete.
- I högst fyra frikommuner kan en kommunal ordförande utses i arbetsförmedlingsnämnden. Till vice ordförande utses i sådant fall chefstjänsteman på länsarbetsnämnden.
- I övriga arbetsförmedlingsnämnder är en chefstjänsteman på länsarbetsnämnden ordförande.

Ungdomslag m. m.

- Ungdomar som avslutat gymnasieutbildning och under året fyller 18 år skall kunna anvisas arbete i ungdomslag.
- Arbetstiden i ungdomslag får enligt gällande bestämmelser i vissa fall utvidgas med kommunala medel. I frikommunerna får, om nämnden finner det ändamålsenligt, de resurser som avsatts för beredskapsarbeten och rekryteringsstöd, utnyttjas för en sådan utvidgning.

- Inom ramen för det s. k. Örebroförsöket får ungdomsarbete inrättas hos enskilda arbetsgivare. En eventuell förlängning av Örebromodellen kommer att prövas i samband med utvärderingen våren 1986.

Sysselsättningskontrakt i landstingskommuner

- För de tre landstingskommunerna blir det möjligt att sluta olika sysselsättningskontrakt med länsarbetsnämnden som bl. a. innebär en kombination av beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning omfattande 12 månader inom vårdområdet.

Rehabilitering

Ett fungerande samarbete i rehabiliteringsfrågor har efterlysts från flera frikommuner. När det gäller samarbetsorgan mellan försäkringskassa, arbetsförmedling och socialtjänst så finns redan de lokala s. k. reha-grupperna. Dessa fungerar mycket bra på vissa håll, dock inte överallt. Reha-grupperna är ofta för stora, inte beslutsföra samt har inte tillräckligt fast sammansättning. I kommuner där reha-grupperna inte fungerar tillfredsställande har diskussionerna i samband med frikommunförsöken medfört att man börjat se över orsakerna till bristande samverkan samt finna nya former för samarbetet.

Ett fördjupat samarbete mellan olika samhällsorgan om rehabiliteringsfrågor är möjligt utan författningsändring. Regeringen har anslagit medel till en försöksverksamhet med effektivare användning av rehabiliteringsresurser i Stockholms län.

Samverkan AMU-Komvux

Vid de förda överläggningarna mellan frikommunerna och berörda länsarbetsnämnder har kommunerna ansett det rimligt att pröva om den nya AMU-organisationen kan tillgodose de krav på bättre samverkan mellan AMU och Komvux som ställs i dispensansökningarna. De möjligheter för kommuner att bedriva uppdragsutbildning som öppnats genom riksdagens beslut om prop. 1984/85: 195 bör verka i samma riktning.

Kommunallagsfrågor

Genom lagen (1984: 382) om försöksverksamhet med en friare kommunal nämndorganisation får frikommunerna

- möjlighet att göra avsteg från kravet på särskild byggnadsnämnd, miljö- och hälsoskyddsnämnd, skolstyrelse och socialnämnd,
- möjlighet att inrätta institutionsstyrelser inom områdena för miljö- och hälsoskyddsnämnden, skolstyrelsen och socialnämnden,
- större möjligheter att lägga uppgifter på lokala organ.

I prop. 1985/86: 70 har riksdagen förelagts följande förslag.

- Reglerna i kommunallagen om utsändning av kungörelse till sammanträde med fullmäktige förenklas.
- Frikommunerna ges möjlighet att göra avsteg från kommunallagens krav på att beslut som har fattats med stöd av delegationsuppdrag från en nämnd skall anmälas till nämnden.
- Frikommunerna ges möjlighet att inrätta särskilda organ, t. ex. byutvecklingsgrupper, för förvaltning och verkställighet under ett lokalt organ, t. ex. en kommundelsnämnd.

Riksdagen har antagit förslagen (KU 1985/86: 15, rskr. 116, SFS 1986: 96–97).

Några frikommuner har framfört önskemål om att få bedriva försök med brukarinflytande. Avsikten är att ett generellt förslag på grundval av demokratiberedningens betänkande (SOU 1985: 28) Aktivt folkstyre skall föreläggas riksdagen.

Civilförvarsfrågor

En frikommun har begärt att få utökad beslutanderätt i skyddsrumsårenden. Regeringen uppdrog den 17 oktober 1985 åt civilförvarsstyrelsen att vidta sådana åtgärder att önskemålet kan tillgodoses.

Övriga frågor

Tillsyn över stiftelser

Stiftelser som förvaltas av frikommunerna undantas från tillsyn enligt lagen (1929: 116) om tillsyn över stiftelser, om deras förmögenhet är mindre än 200 000 kronor (prop. 1985/86: 70, KU 15, rskr. 116, SFS 1986: 98).

Statsbidrag till hemslöjdskonsulenter

Regeringen har i regleringsbrev den 19 juni 1985 (industridepartementet) tillgodosett önskemål om att statsbidrag till konsulentverksamhet inom hemslöjden skall kunna utgå till annan huvudman (utvecklingsfonder) än landstingskommunen.

Trafikövervakarnas uniformer

Genom ändring i förordningen om kommunal trafik övervakning (1985: 532) får kommunerna själva bestämma hur trafikövervakarnas uniformer skall se ut.

Sammanställning över vidtagna och planerade regelförenklingsåtgärder med betydelse för näringslivet

Anm.: Sammanställningen avser områden som regeringen prioriterat i tilläggsbestämmelserna för normgruppen i april 1985.

Skatter och socialavgifter

Viktiga regelkomplex som aktualiseras är bl. a. kommunalskattelagen, lagen om statlig inkomstbeskattning samt lagen om socialavgifter jämte följdförfattningar på regerings- och myndighetsnivåerna.

Berörda myndigheter inom detta område är i första hand riksskatteverket (RSV) och den regionala och lokala skatteorganisationen med länsstyrelserna, de lokala skattemyndigheterna och taxeringsnämnderna. Även kronofogdemyndigheterna har en viktig funktion inom området.

Huvuddrag i förenklingsarbetet

Som exempel på åtgärder som inneburit påtagliga administrativa fördelar för företagen kan nämnas sloandet av den kommunala beskattningen av juridiska personer samt reformen med samordnad uppörd av källskatt och arbetsgivaravgifter.

Arbetet på förenklingar på skatteområdet kommer, sedan den förenklade löntagarbeskattningen genomförts, att i högre grad än hittills inriktas på företagsbeskattningen. Arbetet kommer att gälla såväl beskattningsförfarandet som de materiella beskattningsreglerna. Sålunda pågår ett utredningsarbete som kan komma att leda till enklare deklarationsförfarande för företagen. Vidare kan nämnas de överväganden som för närvarande görs i frågan om klarare och enklare regler för skyldigheten att göra skatteavdrag och betala arbetsgivaravgifter.

RSV har markerat den vikt man tillmäter förenklingsfrågorna genom att tillsätta en särskild grupp med uppdrag att se över beskattningssystemet i syfte att åstadkomma förenklingar. Gruppen lämnar löpande förslag om förenklingar.

Åtgärder

Beslutat (med beslutat avses dels genomförda åtgärder, dels propositioner eller lagsrådsremisser som regeringen lagt fram).

Slopad kommunal taxering av juridiska personer. Den kommunala taxeringen av juridiska personer har slopats. Reformen innebär bl. a. att alla bolag och föreningar slipper göra inkomstberäkningar m. m. för kommunal inkomstskatt och slipper lämna särskilda deklARATIONER i varje kommun där verksamhet bedrivs. För flertalet tillämpas de nya reglerna första gången vid 1986 års taxering.

Nya regler för beskattning av utlandsanställda. Den tidigare ettårsregeln ändras så att en person som har inkomst från utlandstjänstgöring slipper att skatta i Sverige om tjänstgöringen pågått minst sex månader. De nya bestämmelserna tillämpas fr. o. m. 1986 års taxering.

Samordnad uppbörd. Ett samordnat uppbördssystem för källskatt och arbetsgivaravgifter har genomförts fr. o. m. den 1 januari 1985. Reformen medförde initialt viss likviditetsindragning från företagen, men har medfört påtagliga administrativa fördelar. Företagen behöver endast vända sig till en myndighet och får även i övrigt en rationellare hantering av uppgiftslämnandet.

Sjukpenningförsäkring för egenföretagare. Fr. o. m. den 1 januari 1986 gäller vissa förenklingar ifråga om sjukpenningförsäkringen för egenföretagare, framför allt vad gäller möjligheten att förkorta en tecknad karenstid och antalet möjliga karenstidsalternativ.

Anstånd med betalningsskyldighet. Under våren 1985 har riksdagen beslutat att en arbetsgivare, som har överklagat ett beslut varigenom han ålagts betalningsskyldighet för arbetstagares skatt, skall kunna få anstånd med betalningen i avvaktan på förvaltningsdomstolarnas slutliga avgörande.

Kassettskatt. Riksdagen har beslutat om förenklingar i reglerna för uttag av kassettskatt. Skatten uttas nu med ett fast belopp per band, oavsett speltid.

Stämpelskatt på aktier. Regeringen har föreslagit (prop. 1985/86: 157) att deklareringskyldigheten vid nybildning av aktiebolag slopas. Uppgifterna föreslås direktinhämtas från patentverkets register.

Förslag/beredning

Ny beskattning av enskild näringsverksamhet (staketmetoden). 1980 års företagsskattekommitté har lagt fram förslag om en modell för beskattning av enskild näringsverksamhet. Enligt förslaget skall vinst som företagaren låter stå kvar i verksamheten, beskattas med en 10-procentig proportionell skatt.

RSV:s förenklingsgrupp m. m. RSV har sedan år 1983 en särskild förenklingsgrupp som löpande kommer med förslag till förenklingar. Gruppen har hittills fått in ett 80-tal förenklingsförslag, av vilka flera har betydelse för näringslivet. Bland förslagen kan nämnas höjd gräns för momsredovisning. I uppdraget ingår även att se över blanketter o. d. Även inom kronofogdemyndigheternas verksamhetsområde finns en grupp med liknande arbetsuppgifter.

Som ett utflöde av det generella förenklingsarbetet bedrivs olika sakinriktade projekt på RSV. Utöver de punkter som anges nedan kan nämnas en översyn av regler om reklamskatt. Vidare bedriver RSV ett särskilt serviceprojekt, vilket bl. a. inbegriper ökade informationsinsatser för företagen.

Förenklad beräkning av sociala avgifter m. m. RSV har i sin anslagsframställning pekat på att lagstiftningen på socialavgifts området inte är enhetlig. Vidare avviker avgiftsunderlaget på ett flertal punkter från under-

laget för preliminärskatteavdragen. RSV har föreslagit att socialavgiftsutredningen ges särskilda tilläggsdirektiv med uttalad förenklingsinriktning att se över lagstiftningen på detta område.

Utredning/översyn

Reformerad företagsbeskattning. Regeringen har tillsatt en kommitté för att se över företagsbeskattningen. Ett viktigt syfte med översynen är att pröva möjligheten att åstadkomma en mer likformig beskattning av arbete och kapital. En uppgift är att analysera om underlagen för vinstbeskattning och uttagen av arbetsavgifter kan bli lika. Även i övrigt skall kommittén beakta kravet på enkla, begripliga och permanenta regler.

Standardiserat räkenskapsschema. Regeringen har i april 1985 uppdragit åt RSV att undersöka förutsättningarna att vid deklaration och taxering som rör företag arbeta med ett standardiserat räkenskapsschema. I ett sådant system kan underlag för taxeringen hämtas ur företagets redovisning. I anslutning till uppdraget kommer även företagets uppgiftsskyldighet i övrigt att övervägas i syfte att få enklare och effektivare regler över hela linjen.

Klarare regler för socialavgifter. Socialavgiftsutredningen avlämnade i mars 1985 betänkandet Företagarregistrering – klarare regler för socialavgifter. Förslaget syftar till att skapa en ordning som klargör i vilken form socialavgifter skall erläggas. Beredning pågår inom social- och finansdepartementet.

Utsändningsregler inom socialförsäkringssystemet. Vilka socialförsäkringsförmåner som skall gälla för det privata näringslivets utsända tjänstemän har sedan länge varit en uppmärksam fråga i socialdepartementet. Vissa ändringar gjordes i lagstiftningen 1982 som innebar att utsändningsregler infördes i bl. a. lagen (1962:381) om allmän försäkring. SAF har numera med LO och PTK tecknat kollektivavtal om försäkringar för medlemmar som arbetar utomlands. Detta har aktualiserat en översyn av utsändningsreglerna inom socialförsäkringslagstiftningen.

Kapitalvinstkommittén. Kapitalvinstkommittén skall enligt sina direktiv vid översynen av aktievinstreglerna fästa stor vikt vid att reglerna skall vara enkla att tillämpa.

Arbetsmarknadsområdet

Viktigare regelverk på området är medbestämmandelagen, lagen om anställningsskydd, ledighetslagstiftningen med bl. a. semesterlagen och studieledighetslagen, lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder och arbetsmiljölagen samt arbetsmarknadskungörelsen och lagstiftningen rörande arbetsförmedling.

Berörda centrala myndigheter är i första hand arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och arbetarskyddsstyrelsen (ASS), som bägge förfogar över regionala och lokala organ.

Ett viktigt arbete har de senaste åren pågått inom området *arbetmarknads-service*, där AMS genomför ett program för förbättrad service till arbets sökande och arbetsgivare. Förenkling av regelsystem och administration är en viktig del av programmet. Inom *arbetsmarknadsutbildning (AMU)* har nya regler för utbildning i företagen införts, som underlättar såväl företagens som myndigheternas administration.

Insatserna vad gäller förenklingsarbetet gentemot näringslivet sker för närvarande och under den närmaste framtiden framför allt i *ASS normeringsarbete*, och på *det arbetsrättsliga området*. Arbetet inriktas här på att underlätta tillämpningen av reglering hos företag och myndigheter, utan att det materiella innehållet eller syftet med regleringen väsentligen påverkas. Det trepartiska samarbetet inom arbetsmiljöområdet mellan berörda samhällsorgan och arbetsmarknadens parter skall härvid upprätthållas bl. a. i enlighet med åtaganden enligt ILO-stadgan.

Åtgärder

Beslutat (med beslutat avses dels genomförda åtgärder, dels propositioner eller lagrådsremisser som regeringen lagt fram).

Serviceprogrammet inom arbetsmarknadsverket. AMS genomför sedan början av 1984 ett program med åtgärder för förbättrad service till arbets sökande och arbetsgivare. Åtgärderna tar sikte på att resurserna inom verket så långt det är möjligt skall omfördelas till direkt förmedlingsarbete. Därigenom kan mer tid ägnas åt kontakter med arbetssökande och arbetsgivare. Varje arbetsgivare skall i princip ha en kontaktperson. Motsvarande förändring eftersträvas också för de arbetssökande, som i princip skall få sin "egen" förmedlare.

Förenklad säsongstyrning av byggverksamhet. Regeringen gav i december 1984 AMI möjlighet att successivt avveckla tillståndsprövningen för säsongstyrning av byggverksamheten. En försöksverksamhet startade år 1985 i fem län. Försöken bygger på frivilliga överenskommelser med de större byggherrarna inom kommunen, landstinget och staten. Försöksverksamheten innebär ett ökat ansvar för kommunerna att göra en långsiktig planering av byggandet. Enskilt byggande utan statligt stöd fritas från säsongstyrning. Beslut har efter utvärdering fattats om att utvidga försöket till att omfatta ytterligare nio län.

Förenklade regler för AMU i företag. För att uppnå större enhetlighet mellan olika former av arbetsmarknadsutbildning som rör personer som har anställning, har reglerna för arbetsmarknadsutbildning i företag ändrats. Därvid har bl. a. det bidrag som tidigare utgick för bortfallen lön ersatts av ett timstöd till arbetsgivaren, vilken i sin tur har att betala full lön till deltagaren. Genom förändringen har såväl myndigheternas som företagens administration underlättats.

Lokal arbetsförmedlingsnämnd. Genom meddelade dispenser kan i varje frikommun som så önskar inrättas en lokal arbetsförmedlingsnämnd. Denna övertar under försöksperioden distriktsarbetsnämndens uppgifter

och beslutanderätt. Den lokala nämnden ges bl. a. vissa möjligheter att fritt disponera och fördela medel för beredskapsarbete och rekryteringsstöd.

Regeringen föreslår i propositionen 1985/86: 138 om arbetsmarknadsverkets ansvarsområde m. m. att distriktsarbetsnämnderna skall slopas och ersättas med kommunanknutna arbetsförmedlingsnämnder i hela landet fr. o. m. den 1 januari 1987. Dessa nämnder skall ingå i länsarbetsnämnderna, som blir de enda arbetsmarknadsmyndigheterna i länen. Arbetsförmedlingsnämnderna skall ha vissa beslutsbefogenheter och inflytande i fråga om arbetsmarknadsfrågor på kommunnivå.

Nytt bidrag till företagshälsovård. Genom förordning om bidrag till företagshälsovård har införts nya bestämmelser för bidragsgivningen, som innebär betydande förenklingar för företagen och anordnare av företagshälsovård.

Samlad tillsyn över arbetsmiljön. Den kommunala tillsynen över arbetsmiljön vid vissa mindre arbetsställen avskaffas fr. o. m. den 1 januari 1987 och yrkesinspektionen ges därmed ett samlat tillsynsansvar. Förslaget motiveras bl. a. av förenklingar i regleringen gentemot näringslivet samt behovet av ett mer enhetligt tillsynsarbete.

Förslag/beredning

Förordning om hissar. En ny förordning om hissar, som skall vara tillämplig på sådana hissar som inte är specialhissar (gruv- och bygghissar m. fl.), övervägs för närvarande i regeringskansliet. Genom denna förordning avses bl. a. åstadkommas en klarare uppdelning av myndighetsansvaret och en förenkling av förhandsprövningen av hissar. Se vidare under rubriken Näringslivets plan- och byggfrågor.

Utredning/översyn

Omarbetning av anvisningar och meddelanden inom arbetsmiljöområdet. Omarbetningen av anvisningar och meddelanden, meddelade med stöd av den upphävda arbetarskyddslagen, till föreskrifter och allmänna råd enligt arbetsmiljölagen pågår i enlighet med fastställda planer för författningsarbetet.

Arbetet innebär att regelverket inom detta område minskar avsevärt i omfattning. Antalet publikationer minskar från ca 300 till ca 165 samtidigt som även sidoantalet och antal kravpunkter minskar. Det sistnämnda hänger bl. a. samman med att de föreskrivna kraven blir mer funktionsinriktade. Kraven medger därmed anpassning till olika tillämpningsfall och ger utrymme för teknisk utveckling. Måttkrav och liknande kommer, i den mån de inte är nödvändiga från skyddssynpunkt, inte att tas in i föreskrifterna.

Kravnivån bibehålls, men vissa detaljkrav försvinner i enlighet med vad som angivits. Övergången från detalj- till funktionskrav medför att kostnadseffektiva vägar kan väljas för att uppfylla ställda krav.

Förenklade regler för tryckkärl och lyftanordningar. Tryckkärlskungörelsen utgör ett viktigt exempel på förenkling av normgivningen, där om-

fattningen av regleringen inom ett helt objektområde minskar och överskådligheten blir större. Omarbetningen av tryckkärlsbestämmelserna sker i etapper med syftet att inordna samtliga bestämmelser i en enda författning, vilket innebär att ett 30-tal dokument kommer att upphöra att gälla. I nu pågående etapp skall samtliga besiktningskrav samordnas i kungörelsen, varefter materialkrav kommer att tas in i en senare etapp.

Vad avser lyftanordningar har påbörjats ett föreskriftsarbete, liknande det som bedrivs på tryckkärlsområdet, med syfte bl. a. att sammanföra bestämmelserna till en författning. Besiktningsregler av olika karaktär, som i dag återfinns i ca 20 dokument, avses samordnas i detta föreskriftsarbete.

Utvärdering av effekter av föreskriftsarbete. Konsekvensberäkningar. Inom ASS pågår ett arbete för att utvärdera effekterna av föreskriftsarbetet under ledning av en arbetsgrupp med representanter från tillsynsavdelningen och yrkesinspektionen. Redan genomförda utvärderingar har genomgått. Särskilda utvärderingsprojekt har startats vad avser AFS 1981: 19 Arbete i stålverk och andra metallsmältverk, AFS 1983: 6 Arbetsställningar och arbetsrörelser samt AFS 1984: 11 Omvårdnads arbete i hemmiljö (allmänna råd).

Under 1984 utfördes vid ASS, på uppdrag av normgruppen, en studie av konsekvensbeskrivningar vid författningsarbete. Efter denna studie har tillsynsavdelningen vid ASS fortsatt arbetet med att ta fram en handledning för konsekvensutredningar vid författningsarbete.

Byggande av arbetslokaler m. m. I anslutning till ett uppdrag från bostadsdepartementet till statens planverk sker samråd om samordnande av bestämmelser kring byggande av arbetslokaler och personalrum mellan planverket och ASS. Härigenom skapas bl. a. större klarhet för företagen om gällande regler, samtidigt som möjligheterna till regelförenkling tas till vara.

Arbetsrätt

Översyner av semesterbestämmelser. Regeringen har nyligen tillsatt en utredning med uppgift att göra en översyn av semestervillkoren för olika arbetstagargrupper. Parallellt med denna utredning arbetar en beredningsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet med en teknisk översyn av semesterlagen i syfte att skapa enklare och överskådligare regler för företagens tillämpning.

Översyn av varseltider i ledighetslagstiftning. Inom arbetsmarknadsdepartementet har fråga väckts om en bättre samordning av varseltiderna i de olika författningar som reglerar anställdas rätt till ledigheter i olika fall. Problem med bristande samordning har påtalats av företagen och deras organisationer.

Översyn av styrelserepresentationslagstiftning. En sådan översyn pågår för närvarande inom arbetsmarknadsdepartementet. Översynen kan bl. a. komma att leda till att lagstiftningen förenklas genom att den görs mer enhetlig för hela den privata sektorn av arbetsmarknaden.

Nya regler för svenskundervisning för invandrare. Frågan om ny lag-

stiftning i fråga om svenskundervisning för invandrare (prop. 1985/86: 67) i enlighet med de riktlinjer som riksdagen har beslutat om (prop. 1983/84: 199, UbU 6, rskr. 77) riksdagsbehandlas för närvarande. Avsikten är att undervisningen i huvudsak skall komma till stånd före anställningen. Företagen kommer därmed i stor utsträckning att avlastas den skyldighet de har i dag. Kostnadsansvaret omfördelas genom att anställda invandrare får rätt till timersättning från allmänna medel under grundutbildningen.

Översyn av minderårigkungörelsen. Uppgiften att pröva undantag från forskrifter om arbetstider för minderåriga har tidigare överförs från ASS till yrkesinspektionen, vilket inneburit förenklingar i handläggningen, av betydelse för företagen. Nu övervägs hos ASS viss ytterligare förenkling genom att för vissa fall införa möjligheten till mer generella undantag utan individuell prövning.

Näringslivets plan- och byggfrågor

De två viktigaste regelkomplexen inom detta område med betydelse för näringslivet är byggnadslagstiftningen med tillhörande Svensk byggnorm (SBN) samt bostadsfinansieringsförordningen.

Bostadsdepartementet är ansvarigt fackdepartement. Centrala myndigheter på dessa områden är statens planverk och bostadsstyrelsen. På regional och lokal nivå berörs länsstyrelserna och länsbostadsnämnderna samt de kommunala förmedlingsorganen och byggnadsnämnderna.

Viss reglering av näringslivet sker också inom lantmäteriets verksamhetsområde.

Huvuddrag i förenklingsarbetet

En tyngdpunkt i förenklingsarbetet ligger för närvarande, och inom den närmaste framtiden, på införandet av en *ny plan- och bygglag* (PBL) och de förändringar som denna föranleder i bl. a. SBN. Den nya lagen präglas av en strävan att lägga beslut som gäller miljöförändringar och samhällsutveckling så nära de berörda som möjligt. Inför införandet har förenklingsaspekten betonats starkt i bl. a. uppdrag från regeringen till planverket.

I anslutning till den nya PBL har regeringen lagt fram förslag om *förenklingar inom ramen för frikommunförsöket*.

En *översyn av bostadslånereglerna* i förenklingssyfte pågår inom bostadsdepartementet. Ett antal förslag till sådana förenklingar har redovisats i årets budgetproposition.

Åtgärder

Beslutat (med beslutat avses dels genomförda åtgärder, dels proposition eller lagrådsremisser som regeringen lagt fram).

Ny plan- och bygglag (PBL). Proposition om en sådan lades fram våren 1985 (prop. 1985/86: 1). En viktig del i reformen är decentraliseringen av beslutanderätten till kommunerna. Den innebär samtidigt en betydande förenkling av planprocessen och leder till tidsvinster för de byggande.

I lagen anges en krets av åtgärder som normalt skall kräva lov, men för vilka det skall vara möjligt för kommunerna att besluta om lätnader. Av speciellt intresse för företagen är att det beträffande industribyggnader införs en möjlighet för kommunerna att under vissa förutsättningar befria inre och yttre ändringar från kravet på bygglov.

Nybyggnadsförbudet avskaffas, vilket bl. a. innebär att de hinder som i dag finns för fastighetsägare att vidmakthålla sina byggnader undanröjs. Ombyggnadsverksamheter underlättas härigenom. En fastighetsägare kan normalt utgå ifrån att han får byggnadslov till yttre och inre ändringar under förutsättning att åtgärderna uppfyller vissa byggnadstekniska krav på hållfasthet, brandskydd o. d.

PBL grundas bl. a. på den principen att *större ansvar kan överlåtas på byggherren* än enligt tidigare gällande regler. Det huvudsakliga ansvaret för att byggnader eller andra anläggningar uppfyller gällande bestämmelser läggs på byggherren. Byggnadsnämndernas granskning skall anpassas till den samlade kompetens som i det enskilda fallet finns hos byggherren och anlitade projektörer och entreprenörer.

Inriktningen på *service* skall prägla byggnadsnämndernas verksamhet, även inom de områden där de har en myndighetsfunktion. Bestämmelser förs in som öppnar möjligheter för byggnadsnämnden att ta hänsyn till byggherrens egen kontrollverksamhet när nämnden beslutar om sin egen tillsyn. Härigenom undviks kostsamt dubbelarbete samt möjliggörs för byggnadsnämnden att i större utsträckning koncentrera sig på att kontrollera att byggherrens egenkontroll fungerar.

Förenklingar i frikommunerna och de s. k. servicekommunerna. Regeringen har lagt fram en proposition om försöksverksamhet med förenklade regler om byggnadslov m. m. i frikommunerna och de s. k. servicekommunerna (prop. 1984/85: 207). Förslagen innebär lätnader i fråga om bl. a. byggnadslov för tillfälliga åtgärder, ansökningshandlingar för byggnadslov, utsättning av byggnader samt byggnadsnämndens besiktningar.

Ömsesidigt nordiskt accepterande av centralt godkända byggprodukter m. m. Det nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) har godkänt en ömsesidig överenskommelse om accepterande av sådana nationellt godkända byggprodukter för vilka det finns gemensamt antagna produktregler. Genom överenskommelsen minskas företagets kostnader och tidsspillan i samband med introduktion av byggprodukter på de nordiska byggmarknaderna.

Förslag/beredning

Tillståndsprovning av hissinstallationer. Nuvarande dubbla provning kommer att avskaffas, så att all provning sker i ett sammanhang i samband med byggnadslovsprovningen. Bestämmelserna om återkommande besiktning av hissar görs mer flexibla, så att besiktningens intervaller kan anpassas efter behoven i det enskilda fallet.

Samordning av myndighetsregler och kontrollprocedurer beträffande tryckkärl, cisterner och kranbanor. Behovet av ökad samordning övervägs för närvarande av regeringen med anledning av en utredning i ämnet.

Utredning/översyn

Översyn av Svensk byggnorm (SBN). Planverket fick i slutet av år 1984 regeringens uppdrag att se över SBN i sin helhet. Ett grundläggande mål för översynen är att kostnaderna i byggandet skall kunna sänkas utan några avgörande förluster i välfärd, hälsa och säkerhet. En noggrann prövning skall göras av behovet av tvingande regler inom de skilda områden där krav nu ställs i byggnadsstadgan eller SBN. Översynen förutsätts leda till en påtaglig minskning av de kostnader i byggandet som direkt föranleds av sådana tvingande regler. Förslag till regler som innebär ökade kostnader i byggandet måste motsvaras av ytterligare besparingar inom det samlade regelsystemet.

Som en förutsättning för översynen gäller bl. a. att en tydlig åtskillnad skall göras mellan föreskrifter och allmänna råd. I SBN får tas in endast sådana allmänna råd som är oundgängligen nödvändiga för förståelsen av föreskrifterna eller som behövs för att byggnadsnämndernas bedömningar skall bli lika i frågor där en sådan likformighet är väsentlig.

I översynen eftersträvas vidare samordning mellan de krav som ställs med stöd av arbetsmiljölagsstiftningen och de krav som ställs med stöd av byggnadslagsstiftningen, så att dubbleringar undviks.

Uppdrag angående rådgivning till frikommunerna och de s. k. servicekommunerna. I anslutning till förenklingsförsöken i frikommunerna har regeringen sommaren 1985 uppdragit åt statens planverk att i samverkan med bostadsstyrelsen, lantmäteriverket och länsstyrelsernas organisationsnämnd lämna särskild rådgivning till frikommunerna. Berörda frågor, bl. a. sådana som gäller flexiblare tillämpning av gällande egenskapskrav på byggnader, är i flera fall av intresse för näringslivet. I uppdraget ingår också att uppnå en rationell hantering av sådana byggnadslovsärenden där yrkesinspektionens yttrande krävs.

Översyn av bostadslånereglerna. Inom bostadsdepartementet pågår för närvarande en översyn av bostadsfinansieringsförordningen (1974:946) (BFF) och förordningen (1978:384) om beräkning av låncunderlag och pantvärde för bostadslån (BLP). Samtidigt med denna översyn pågår inom bostadsstyrelsen en översyn av föreskrifterna till förordningarna enligt de riktlinjer som anges i prop. 1983/84: 119 om förenkling av myndigheternas föreskrifter, anvisningar och råd.

Översynen av BFF och BLP genomförs i två etapper. I den första etappen har en saklig granskning gjorts av gällande regler. Översynen har därvid inriktats på:

- att utmönstra sådana regler som inte längre behövs,
- att föreslå förtydliganden av oklara regler,
- att pröva om det finns regler som kan slopas eller förenklas på grund av att det finns motsvarande regleringar i andra författningar.

Resultatet av den sakliga genomgången av BFF har redovisats i en departementspromemoria (Ds Bo 1985:1) Översyn av bostadsfinansieringsförordningen (1974:946) m. m. och i budgetpropositionen 1986.

Det finns emellertid också ett stort behov av att förbättra presentationen av bostadslånereglerna. Arbetet med att förbättra presentationen, som utgör den andra etappen i översynen, bedrivs med sikte på att nya författningar skall träda i kraft den 1 juli 1986.

Samtidigt med översynen av BFF och BLP pågår ett arbete med att förenkla metoden vid beräkning av låneunderlag för bostadslån. Detta arbete bedrivs av en arbetsgrupp med företrädare för bostadsdepartementet, bostadsstyrelsen, Fastighetsägareförbundet, HSB, Riksbyggen, Svenska Byggnadsentreprenörföreningen och Sveriges allmännyttiga bostadsföretag.

Det fortsatta arbetet med förenklingar av bostadslånereglerna kommer att samordnas med arbetet på den bostadspolitiska proposition som avses komma att redovisas för riksdagen i slutet av år 1986.

Översyn av vissa bestämmelser inom lantmäteriet. Lantmäteriverket (LMV) utfärdar inga normer som direkt och primärt riktar sig mot näringslivet i traditionell mening. Däremot inverkar viss normgivning som verket står för indirekt på näringslivet.

Två av dessa är den s. k. mätningkungörelsen (MK) och tillämpningsföreskrifterna till denna (TFA), som bl. a. tillämpas av privata konsultfirmor.

En översyn pågår för närvarande av MK och TFA i syfte att minska detaljregleringen och därmed sammanhängande kontrollverksamhet. Det gäller att i första hand se över sådana regler som upplevs som krångliga och byråkratiska och som uppfattas ha en kostnadshöjande effekt på verksamheten.

Arbetet skall resultera i bestämmelser som så långt som möjligt har karaktären av allmänna råd och information. I den referensgrupp som bildats för översynen ingår representanter för olika intressegrupper, bl. a. näringslivet.

På förslag av den svenska bostadsministern har de nordiska bostadsministrarna redovisat en handlingsplan för *det nordiska samarbetet inom byggsektorn*. Planen, som har behandlats av Nordiska rådet vid dess session i Köpenhamn i mars 1986, avser att utveckla Norden som hemmarknad och byggexporten på tredje land. Inom ramen för detta arbete kommer ökade ansträngningar att göras för att undanröja olika tekniska handelshinder mellan de nordiska länderna och öka de nordiska byggföretagens konkurrensförmåga på exportmarknaderna.

Transportsektorns reglering

Författningskomplexet inom området är till övervägande del inriktat på att upprätthålla *trafiksäkerheten* inom väg-, sjö- och lufttrafiken. För sjö- och lufttrafikens del bygger bestämmelserna huvudsakligen på internationella konventioner. För vägtrafikens del är författningssystemet mer nationellt. En mindre men viktig del av författningskomplexet är av *trafikpolitisk* art. Det bakomliggande syftet är här att garantera en god trafikförsörjning till lägsta samhällsekonomiska kostnad.

Myndigheter med regelgivning inom transportsektorn är trafiksäkerhets-

verket (TSV), transportrådet (TPR), vägverket (VV), sjöfartsverket (SjöV) och luftfartsverket (LfV). Dessutom verkar regionala organ, främst länsstyrelserna och de regionala vägförvaltningarna.

Huvuddrag i förenklingsarbetet

På trafiksäkerhetens område har strävan under senare år alltmer gått i riktning mot internationell harmonisering. Internationellt samarbete förutsätter beredskap att i vissa fall godta bestämmelser, som för svensk del kan te sig administrativt komplicerade och på så sätt betungande för näringslivet. De svenska bestämmelserna vad gäller fordons vikt, längd, bredd m. m. kan dock internationellt sett betecknas som frikostiga. En viss ytterligare uppmjukning har här skett under 1985.

På det trafikpolitiska området har för godstrafikens del en tidigare långtgående reglering med behovsprövning som bärande moment successivt avskaffats för beställningstrafiken. En slutetapp av avregleringen förbereds nu genom att låta liberaliseringen fullt ut omfatta också linjetrafiken.

Tyngdpunkten i förenklingsarbetet flyttas under den närmaste tiden över på yrkestrafiklagstiftningen inom persontransportområdet, bl. a. taxinäringen. En särskild arbetsgrupp inom kommunikationsdepartementet har tillsatts. Den har till uppgift att göra en samlad översyn av lagstiftningen på området och försöka liberalisera och förenkla bestämmelserna.

Åtgärder

Beslutat (med beslutat avses dels-genomförda åtgärder, dels propositioner eller lagrådsremisser som regeringen lagt fram).

Kollektivtrafik på väg. Riksdagen har nyligen fattat beslut om rätt att driva lokal och regional kollektivtrafik på väg. Besluten kan ses som en åtgärd att på någon sikt inbegripa också persontrafiken i liberaliseringen av yrkestrafiken (jfr ovan). Genom att trafikhuvudmännen får driva trafiken utan linjetrafiktillstånd, faller de nuvarande tillståndshavarnas monopol bort. Bussföretagen får konkurrera om de kommande, långsiktiga entreprenaderna. Åtskillig administrativ omgång går att undvika.

Ändringar i vägtrafikkungörelsen. Genom en under 1985 vidtagen ändring i vägtrafikkungörelsen skapas reella förutsättningar att utnyttja fordonskombinationer med två påhängsvagnar. Användningen av sådana är för närvarande i praktiken nära nog transportekonomiskt utesluten genom den till 40 km/tim begränsade hastigheten. Fr. o. m. den 1 april 1986 får dock dessa kombinationer efter dispens framföras med 70 km/tim. Genom ändringen åstadkommes kostnadsbesparingar för bl. a. fjärrlinjetrafiken vilka skattas till 300 milj. kr. per år. En annan, samtidigt vidtagen ändring i vägtrafikkungörelsen innebär frikostigare bruttoviktsbestämmelser för fordonskombinationer med korta draglängder.

TSV:s förenklingsarbete. Betydande förenklingar för såväl tillverkare som importörer av bilar har blivit resultatet av TSV:s fortgående arbete på internationell harmonisering av fordonskomponenter, där Europaregler

(ECE) numera godtas i ökad utsträckning. Hittills gäller detta bilbälten, stänkskydd, bromsar och belysning.

Genom TSV:s handbok Regler om fordon, har det blivit lättare för tillverkare att få besked om tekniska krav, som gäller för produkterna. TSV har vidare gått över till samma funktionella systemindelning som AB Svensk Bilprovning. Också detta innebär förenklingar för tillverkarna.

Försöksverksamhet på bilregisterområdet. Efter förslag från TSV har regeringen öppnat möjlighet till viss försöksverksamhet på bilregisterområdet. I stället för nuvarande skriftliga anmälningar till länsstyrelserna skall företag som har datorstödd fordonsadministration direkt på datamedium kunna lämna uppgifter om ägarbyten och avställningar.

Luftfartsverkets säkerhetsföreskrifter. LFV har med anledning av den s. k. översynförordningen sett över verkets samtliga säkerhetsföreskrifter, med syfte att helt ta bort onödiga bestämmelser och liberalisera kvarvarande bestämmelser så långt som det är möjligt med hänsyn till en acceptabel säkerhetsnivå. Samma grundtankar tillämpas i det fortlöpande regelarbetet.

Dispenser inom frikommunförsöket. Vissa dispensansökningar inom det s. k. frikommunförsöket (jfr ovan) berör även transportsektorn. Den ställning som tagits till ansökningarna innebär att kommunerna i ökad utsträckning kommer att få beslutanderätt i vissa frågor, vilket kan innebära fördelar för näringslivet i form av smidigare handläggning och mindre krångel.

Förslag/beredning

Förslag från TPR. TPR har den senaste tiden till regeringen lämnat förslag till ändringar av i första hand yrkestrafikregleringen. Även vad avser internationella vägtransporter, uthyrning av bussar och transportförmedling har rådet föreslagit författningsändringar. Beträffande transportförmedling föreslås bl. a. att behovsprövningen vid meddelande av tillstånd slopas. De nu gällande snäva begränsningarna i form av linjeanknytning etc. skulle därvid bortfalla och konkurrensen öka. Också TPR:s andra förslag innefattar vissa förenklingar av de aktuella regleringarna.

Överförd beslutskompetens. Vägverket har gjort framställningar om förändringar i väg- och trafiklagstiftningen som skulle innebära minskad byråkrati i näringslivets kontakter med myndigheterna. Förändringarna innebär bl. a. att beslutskompetensen i vissa tillståndsfrågor överförs från länsstyrelsen till väghållaren, dvs. från en administrativ myndighet till den myndighet som i regel gör utredning i ärendet.

Utredning/översyn

Översyn av yrkestrafiklagstiftningen. Som inledningsvis nämnts, är för- enklingsarbetet under det närmaste året i första hand inriktat på en översyn av yrkestrafiklagstiftningen. En särskild arbetsgrupp har tillsatts för uppgiften.

Gruppen skall göra en samlad översyn av lagstiftningen och mot bak-

grund av en trafikpolitisk och rättslig prövning försöka liberalisera och förenkla bestämmelserna. Tyngdpunkten ligger därvid på persontrafiken. Efter vederbörligt remissförfarande har gruppen att vidarebereda de förslag som TPR enligt ovan har ingett till regeringen. Ett ytterligare underlag är den inom TPR pågående utvärderingen av TAXI 80, dvs. det i bl. a. Stockholm införda datoriserade systemet för beställning och dirigering av taxi. Denna utvärdering sker på regeringens uppdrag.

En departementspromemoria med arbetsgruppens förslag förutsätts föreligga hösten 1986. Vissa frågor kommer dock att brytas ut för tidigare ställningstaganden våren 1986.

Översyn av regler för kontroll av fordon. TSV planerar en översyn av samtliga regler som rör kontroll av fordon. Översynen kommer först att beröra flygande inspektion och kontrollbesiktning. Härefter tas reglerna för tybbesiktning, registreringsbesiktning, lämplighetsbesiktning och exportvagnsbesiktning upp. Syftet är att förenkla och förbilliga kontrollen för avnämarna.

Översyn av sjöfartsverkets författningar. SjöV meddelar att en revision av verkets författningar pågår. Arbetet är tidskrävande. Detta beror på – förutom mängden av föreskrifter – att reglerna ofta är grundade på internationella överenskommelser och rekommendationer.

Teknisk provning och kontroll

Det yttre ramverket för regleringen av området teknisk provning och kontroll utgörs av lagen (1985: 1105) om obligatorisk kontroll genom provning m. m., som har trätt i kraft den 1 februari 1986 (prop. 1985/86: 27, NU 8, rskr. 96). Denna lag behandlar organisationen av den officiella provningen. Bestämmelserna om att vissa produkter skall kontrolleras och provas finns i ett stort antal författningar, som i flertalet fall är verksföreskrifter.

Myndigheter som är verksamma inom området är dels föreskrivande, dels provande organ. De föreskrivande myndigheterna, som är ett 30-tal, ställer krav att vissa produkter skall kontrolleras och provas. Exempel på sådana myndigheter är ASS, TSV och planverket. Provande organ är de s. k. riksprovplatserna som antingen är myndigheter eller statliga bolag. Exempel på denna kategori är statens provningsanstalt (SP), SEMKO, AB Svensk Bilprovning och AB Statens Anläggningsprovning. Obligatorisk provning kan numera också ske vid auktoriserade provplatser. En betydande del av obligatorisk kontroll genom provning äger rum utanför denna organisatoriska ram.

Huvuddrag i förenklingsarbetet

De åtgärder inom området teknisk provning och kontroll som redovisas i det följande avser såväl slopad som uppmjukad reglering. Löpande insatser görs vidare för att få till stånd en internationell harmonisering. Utöver vad som nedan anges sker på riksprovplatserna ett fortlöpande effektiviseringsarbete för att tillgodose kundernas önskemål. Vidare ser de före-

skrivande myndigheterna löpande över tidigare ställda krav på provning och kontroll: Som exempel på ändrade kontrollkrav som beslutats under den senaste tiden kan nämnas de nya regler om *radiostörningskontroll* av elektrisk materiel i radiostörningsförordningen (1985: 625), vilken trätt i kraft den 1 januari 1986. Den tidigare ordningen med televerket som provande organ har ersatts med ett system där leverantören har att lämna en särskild "tillverkarens deklARATION" med försäkran om produktens säkerhet. Deklarationen skall vara åtföljd av provningsintyg, antingen från företaget självt (om de har erforderlig teknisk kompetens) eller från provningsorgan med motsvarande kompetens.

Under rubriken Förslag/beredning anges centralt initierade förslag till ny kontrollordning för vissa produkter.

Inriktningen av de framtida förenklingsåtgärderna blir i hög grad beroende av hur myndigheterna förmår utnyttja de möjligheter till en flexiblare kontrollordning som den nya lagen medger.

Åtgärder

Beslutat (med beslutat avses dels genomförda åtgärder, dels propositioner eller lagrådsremisser som regeringen lagt fram).

Flexibla kontrollsystem. Riksdagen har som nyss nämnts beslutat om en ny lagstiftning som möjliggör ett effektivare och flexibla kontrollsystem. Syftet är att få till stånd samordning av provningsresurser och skapa garantier för att verksamheten bedrivs kompetent, korrekt och så rationellt som möjligt. Den nya lagstiftningen ger bättre utrymme än den tidigare för att anpassa kontroll genom provning eller besiktning till förutsättningarna i särskilda fall.

Den nya lagen reglerar inte *när* provning skall ske, *vad* som skall provas eller *på vilket sätt* provning skall ske. Om detta beslutar liksom tidigare sektorsansvariga myndigheter, som t. ex. ASS, planverket och TSV. I den proposition som föregått beslutet framhölls dock betydelsen av att de krav på kontroll som uppställs för en produkt måste vägas emot industrin och näringslivets behov av regler som inte verkar onödigt kostnadshöjande, försvårar strukturförändringar eller får konkurrensbegränsande effekter som följd. Vidare underströks hur viktigt det är att myndigheterna redovisar ekonomiska konsekvensberäkningar av sina föreskrifter. I fråga om former för kontroll pekades i propositionen på att företagens egna kontrollåtgärder, den s. k. egenkontrollen, bör få en mer framskjuten roll än tidigare.

Förslag/beredning

Kontroll av ädelmetall. Obligatoriet med den s. k. kontrollstämpeln för ädelmetallarbeten har i departementspromemorian (Ds I 1984: 11) Ädelmetallkontroll? föreslagits slopad. Betänkandet innehåller även förslag som syftar till anpassning till internationella förhållanden. Förslagen har remsbehandlats och bereds nu inom industridepartementet.

Enklare kontroll av volym och vikt. I departementspromemorian (Ds I

1985: 4) Enklare kontroll av volym och vikt har föreslagits uppmjukningar i regleringen av kontroll av vågar och bensinpumpar. Genom längre intervall mellan kontrollinsatserna och möjlighet till ett auktorisationssystem sker förenklingar och besparingar för de berörda företagen. Förslagen har remissbehandlats och bereds nu inom industridepartementet.

Kontroll av elektrisk materiel. Regeringen har tillsatt en särskild utredning med uppgift att utreda frågan om en svensk anpassning till EG:s regler om kontroll av elektrisk material. EG-systemet innebär en för producenter starkt förenklad kontrollordning. Utredningen har nyligen redovisat sitt förslag i betänkandet (Ds I 1986: 1) Effektivare kontroll och underlättad handel, som för närvarande remissbehandlas.

Utredning/översyn

Översyn av ASS-föreskrifter. Som tidigare redovisats bedriver ASS ett omfattande arbete med översyn av sina föreskrifter. Föreskrifterna om provning och kontroll för bl. a. tryckkärl och lyftanordningar ses över med tanke på risknivåer, möjligheter till egenkontroll och besiktningintervall.

Översyn av televerkets provning och godkännande av teleutrustning. På televerkets område skall en utredare enligt nyligen utfärdade direktiv se över organisation och regler för provning och godkännande av utrustning som skall anslutas till telenätet. Utredaren skall vidare belysa televerkets myndighetsutövande roll i fråga om radiokommunikation.

Utredning av vissa frågor inom området kontroll genom teknisk provning. Regeringen har nyligen tillkallat en utredare (Dir 1986: 6) för att bl. a. kartlägga den pågående internationella utvecklingen på provningsområdet samt belysa vad detta innebär för svenskt vidkommande.

Beskrivning av serviceprojekten

Arbetsmarknadsverket

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) är central förvaltningsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor. AMS är även chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna. Länsarbetsnämnderna svarar för allmänna arbetsmarknadsfrågor och leder arbetsförmedlingen i resp. län. Den lokala organisationen utgörs av 84 arbetsförmedlingsdistrikt. I varje distrikt finns en arbetsförmedling som består av ett distriktskontor med en distriktsarbetsnämnd och ett antal lokalkontor.

AMV:s serviceprogram inleddes med att personalen på hösten 1983 inbjöds att komma med förslag i syfte att effektivisera verksamheten. Ca 1000 förslag lämnades. Dessa lades till grund för dels riktlinjer för det fortsatta arbetet med serviceprogrammet, dels ett hundratal s. k. planer för konkreta förändringar.

Syftet med serviceprogrammet är att underlätta förmedlingsarbetet så att lediga platser snabbare kan tillsättas och arbets sökande snabbare kan få arbete. Detta skall åstadkommas bl. a. genom att resurser så långt det är möjligt omfördelas till direkt förmedlingsservice. Övriga enheter inom verket skall betjäna förmedlingarna på ett sådant sätt att dessa får mer tid för kunderna. Detta serviceinriktade synsätt skall prägla hela organisationen och utgör grunden för de riktlinjer som AMS:s styrelse i januari 1984 lade fast för serviceprogrammet:

- 1 organisationen utvecklas
- 2 regelsystemet förenklas
- 3 beslutshfogenheter delegeras
- 4 tekniken utnyttjas
- 5 administrationen förenklas
- 6 arbetssättet mot kunderna förbättras
- 7 serviceandan stärks.

Inom serviceprogrammet har ett utvecklingsarbete bedrivits som innebär en successiv omfördelning av resurser mellan central, regional och lokal verksamhet till förmån för arbetet på förmedlingarna.

Rationaliseringsvinsterna av redan genomförda eller planerade åtgärder inom serviceprogrammet innebär att resurser frigörs från administrativa uppgifter från arbetsförmedlingarna, länsarbetsnämnderna och AMS och tillförs förmedlingens utåtriktade servicefunktion motsvarande minst 500 årstjänster.

Av dessa effekter hänförs ca 1/3 till omorganisationen av AMS' kansli, 1/3 till effektiviseringar genom inrättande av "servicecenter" i arbetsförmedlingarnas kundmottagningar och 1/3 till övriga rationaliseringar genom ökad delegering, regelförenklingar och ianspråktagande av ny teknik.

Sammantaget medför åtgärderna en överföringseffekt motsvarande minst 70 milj. kr./år. Denna effekt kommer att nyttjas för att förstärka den direkta kundservicen vid landets arbetsförmedlingar. Omfördelningen sker successivt under budgetåren 1984/85–1986/87.

Resultatet hittills är för kunderna snabbare beslut, ökad tillgänglighet, mindre byråkrati och bättre kvalitet genom specialiserad förmedlingsservice.

För personalen innebär förändringarna bl. a. bättre utnyttjande av kompetens genom specialisering, fler beslut på eget ansvar, ökad målstyrning och färre detaljregler och personalutveckling genom bl. a. chefsutbildning.

Serviceprogrammet fullföljs med en allmän genomgång av hur kontakterna med kunderna fungerar. Under innevarande budgetår deltar all personal i seminarier kring serviceattityder och servicebeteende. Ett studiematerial för detta ändamål, "Vårt ansikte utåt", har utarbetats.

AMS planerar också att genom systematiska uppföljningar och servicemätningar dels ytterligare förbättra servicen, dels följa utvecklingen över tiden.

Domstolsverket och Eksjö tingsrätt

Domstolsverket är central förvaltningsmyndighet bl. a. för de allmänna domstolarna som är tingsrätterna, hovrätterna och högsta domstolen. Tingsrätterna är allmänna underrätter och uppgår till 97 st. Vid tingsrätterna finns bl. a. en inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om bl. a. lagfart och inteckning i fastighet.

Huvuddelen av tingsrättens engagemang i serviceprojektet koncentrerades till att utarbeta, genomföra och utvärdera en skriftlig *enkätundersökning* till tingsrättens ingivare vid inskrivningsmyndigheten, avdelningen för summariska processer och bouppteckningsavdelningen. (Med ingivare avses förmedlare av ansökningar mellan enskild sökande och inskrivningsmyndigheten.)

Enkäten begränsades till tingsrättens dominerande ingivarkategorier. Den tillställdes 59 banker, 22 andra privata företag typ fastighetsmäklare och juridiska byråer, 6 kommuner och 9 statliga myndigheter.

I huvudsak behandlades frågor rörande bemötande, olika aspekter av den information som lämnas till allmänheten samt tillgängligheten. Vidare har ingivarna beretts tillfälle till att lämna förslag om tingsrättens ärendehandläggning i stort.

När det gäller frågor om personalens *bemötande* visade enkätsvaren att det övervägande antalet ingivare blivit positivt bemötta och att man uppskattar den personliga kontakten med myndigheten. Enligt tingsrättens mening föreligger därför inte något behov av att vidta särskilda åtgärder för att förbättra den delen.

Beträffande *informationen* uppfattar tingsrätten resultatet av enkäten som en god grund att bygga vidare på. Upplýsningarnas tillförlitlighet och begriplighet tycks vara fullgod och föranleder inte några ytterligare åtgärder. De förslag som övervägs gäller kvantiteten av information.

Särskilda "ingivarträffar" planeras för i första hand inskrivningsmyndighetens ingivare. Syftet med träffarna skall vara att informera om myndighetens verksamhet, öka ingivarnas förståelse för den rådande arbetsituationen samt ge tillfälle för diskussion om gemensamma problem. Vidare planeras en "öppet-hus"-aktivitet riktad till allmänheten i domsagan för att informera om tingsrättens organisation och arbetsformer.

Tingsrätten föreslår också att dess rådgivning i enskilda ärenden skall utökas till fler avdelningar inom myndigheten.

Myndighetens *tillgänglighet* i form av telefonservice och telefontider behandlades som nämnts också i enkäten. Det tydligaste kravet på förändringar som framfördes var utökade telefontider vid inskrivningsmyndigheten. Tingsrätten anser att den totala telefontiden inte kan utökas i någon större omfattning med hänsyn till de övriga arbetsuppgifter som måste utföras. Däremot skall försöksvis en anpassning ske av telefontiderna så att de bättre överensstämmer med den dominerande kundkategorins krav nämligen bankernas.

Länsstyrelsen i Malmöhus län

Länsstyrelserna svarar för den statliga förvaltningen i länen i den mån detta inte ankommer på andra myndigheter. Verksamheten är mångskiftande och arbetsuppgifterna omfattar bl. a. fysisk planering, natur- och miljövård, kulturminnesvård, regionalpolitik, veterinärväsendet, beskattningsväsendet, totalförsvaret, social omvårdnad och räddningstjänst. Härtill är länsstyrelserna högsta polismyndighet i länen samt huvudmän för priskontorsverksamheten.

Länsstyrelsen i Malmöhus län tillsatte under hösten 1984 en arbetsgrupp med företrädare för avdelningar, fristående enheter och de fackliga organisationerna med uppgift att upprätta förslag till serviceprogram för länsstyrelsen. Material inhämtades från andra myndigheter som arbetat med serviceprojekt nämligen lantmäteriverket, postverket och AMV. Dessutom användes bl. a. enkätsvar från personalen på planeringsavdelningen och skatteavdelningen samt intervjundersökning angående telefonväxelfunktionen.

I januari 1985 fastställde länsstyrelsen arbetsgruppens förslag till serviceprogram. Det omfattade i huvudsak åtgärder för att förbättra tillgänglighet, bemötande och information.

Serviceprojektet genomförs i en projektorganisation med arbetsgrupper för olika verksamhetsområden.

När det gäller *tillgängligheten* har länsstyrelsen genomfört en rad åtgärder. Främst handlar det om ändrad lokaldisposition, ombyggnad av besöksintensiva expeditioner, inrättande av särskild informationsdisk, bättre skyltning m. m. Försök med förlängt öppethållande har införts en dag i veckan (torsdagar kl 14.30–18.00) på bil- och körkortsregistret, handels- och föreningsregistret samt informationsdisken.

Informationen har förbättrats såväl internt som externt. En informationssekreterare har anställts, presskonferenser om serviceprogrammet har anordnats, ett bildband och en broschyr om länsstyrelsens organisation och verksamhet har framställts. "Öppet-hus-arrangemang" för allmänheten har genomförts.

Vidare ägnas särskild uppmärksamhet åt de interna rutinerna i syfte att *förenkla ärendehandläggningar och förkorta beslutsprocessen*. Enligt länsstyrelsens uppfattning måste förenklingar och avskaffande av regler ses i ett långsiktigt perspektiv. Det är å ena sidan frågan om att genom

attitydpåverkan få personalen att i sin tillämpning av gällande regler ta tillvara det utrymme som finns för förenklingar i ärendehandläggningen. Å andra sidan gäller det att precisera vilka regler som bör avskaffas eller förenklas med hänsyn till bl. a. länsstyrelsens erfarenheter och omgivningens önskemål.

Efter genomgång av ett antal ärendegrupper anser länsstyrelsen att reglerna om behovsprövning för beställningstrafik med buss i länet och kravet på förarskydd i taxi kan avskaffas.

Härtill överväger länsstyrelsen förslag om slopande av förvärvstillstånd för utländsk medborgare vid förvärv av småhus som ej är fritidsfastighet.

Länsstyrelsen har vidare fastställt ett ramprogram för *serviceutbildning* med bl. a. följande inslag:

- chefsseminarium med och chefsutbildning för ledning och enhetschefer
- utbildning av handledare som skall biträda i arbetet med att ge all personal erforderlig serviceutbildning
- arbetsledarutbildning
- särskild utbildning för vissa personalkategorier (informations-, växel- och diaripersonal).

Det fortsatta *förnyelsearbetet* kommer att genomföras i huvudsak enligt följande program:

- direktionen och de fackliga organisationerna inom länsstyrelsen skall ha informella överläggningar två gånger per år
- studiebesöksprogram för personalen skall upprättas
- särskilda insatser för personalutveckling planeras
- en partssammansatt arbetsgrupp skall med utgångspunkt i bl. a. aktuella propositioner utarbeta ett underlag för länsstyrelsens förnyelsearbete
- utbildningsbehovet skall kartläggas särskilt med avseende på förbättrad service.

Länsstyrelsen i Örebro län

Länsstyrelsen i Örebro län har valt att arbeta med servicefrågorna i tre projekt:

Projekt A tillgänglighet, bemötande och information

Projekt B formerna för handläggning av ärenden med speciell inriktning på handläggningstider, språk, motiveringar i beslut samt personalens sakkunskap

Projekt C avregleringar, dvs. förslag till förenklingar och/eller avskaffande av regler.

Som arbetsmetod användes den i regeringsuppdraget angivna nämligen

- identifiering av servicekrav och servicenivå genom avnämrundersökningar
- prioritering av områden för serviceförbättringar samt upprättande och genomförande av planer för att åstadkomma förbättringar
- utvärdering och dokumentering av resultaten av gjorda insatser genom bl. a. förnyade avnämrundersökningar.

Avnämrundersökningen har gjorts i form av en postenkät till 750 kunder som under år 1984 haft ärenden hos länsstyrelsen. Enkäten besvarades av 76%.

Av svaren framgår att mellan 20% och 30% av de tillfrågade tycker att tillgängligheten i form av skyltning, öppettider och telefontider bör förbättras. Bara 5% tycker att det är svårt att förstå myndighetens information och språk. När det gällde bil- och körkortsregistrets öppettider och telefontider ansåg 60% att dessa inte är anpassade till behovet.

Ca 50% tycker att myndigheten inte tillräckligt förklarar motiven till sina beslut.

Bland de åtgärder som länsstyrelsen har vidtagit för att förbättra information, tillgänglighet och bemötande kan nämnas:

- förlängt öppethållande och utökade telefontider (torsdagar till kl. 18.00)
- öppet-hus-arrangemang för allmänheten
- kvällsöppet vid skatteavdelningen och lokala skattemyndigheten i samband med deklarationsperioden
- ny telefonväxel med hänvisningsdator.

Härutöver planeras följande åtgärder:

- besöksadresser skall anges på brev och publikationer
- karta över Örebro innerstad skall tas fram med markeringar av länsstyrelsens lokaler, parkeringsplatser och järnvägsstation. Kartan kan användas vid utskick av kallelser, inbjudningar osv.
- förbättrat skyltsystem i form av orienteringstavlor, hänvisningstavlor, expeditions- och namnskyltar
- expeditionscentraler skall göras mer lättillgängliga och bl. a. tillhandahålla blanketter för hela länsstyrelsen
- enhetsexpeditioner skall läggas i direkt anslutning till trapphallar och hissar
- särskild utbildning i telefonservice skall anordnas för all personal
- när blanketter, broschyrer, anvisningar o.dyl. skickas ut till kunderna skall ett meddelande bifogas som anger vem som kan lämna ytterligare upplysningar
- varje enhet skall ha kurser i bättre svenska
- enheterna skall också se över sina beslutsbrev så att de blir mer förklarande och förståeliga.

För att förbättra *ärendehandläggningen* valdes åtta enheter ut (projekt B). Dessa valde i sin tur ut var sin ärendegrupp som medför relativt många kontakter med kunderna. En avnämningundersökning har skett i form av intervjuer med 30–40 slumpmässigt valda kunder i varje ärendegrupp. Sammanlagt har 225 kunder intervjuats.

Med intervjuavaren som grund har förändringar vidtagits för att anpassa ärendehandläggningen till framförda önskemål. Som exempel kan nämnas

- längre svarstider för den enskilde vid myndighetens skriftliga förfrågningar
- skriftlig bekräftelse vid mottagandet av vissa ansökningar med uppgift om beräknad handläggningstid
- skriftväxling skall ersättas av muntliga kontakter där så är möjligt för att underlätta informationsutbytet
- enklare och tydligare beslutsmotiveringar skall eftersträvas.

Härtill planeras förenklingar av blanketter, översyner för att förkorta handläggningstiderna samt ökade satsningar på personalutbildning för att förbättra personalens fackkunskaper.

Länsstyrelsen anser att grundorsaken till de brister i ärendehandläggningen som framkom i intervjuundersökningen i första hand är den komplicerade lagstiftningen som tenderar att bli allt krångligare. Länsstyrelsen vill därför understryka vikten av förenklingar framför allt inom skatteområdet, bättre informationssystem om gällande regler samt åtgärder för att minska personalomsättningen. Allt detta påverkar möjligheterna att hålla personalens samlade kunskande på en hög nivå och förbättra allmänhetens förtroende för skattemyndigheterna.

Förändringar av *tjänstebudget, förenklingar och avskaffande av regler* (projekt C) inleddes med en uppmaning till all personal att lämna förslag till förenklingar av regler i angivet syfte. 70 förslag lämnades varav 55 har förts vidare till berörda departement och centrala verk.

Patent- och registreringsverket – bolagsbyrå

Bolagsbyrån handlägger ärenden angående registrering av aktiebolag, firmaprövning, mottagande och granskning av räkenskapshandlingar m. m. samt registrering av utländska företags svenska filialer. Bolagsbyråns uppgift är också att ge information om aktiebolag och filialer.

Byråns kunder består av större företag samt banker, revisionsbyråer och andra företag och institutioner, vilka företräder bolagen som ombud. Därtill kommer ett betydande antal småföretag och andra som endast vid enstaka tillfällen efterfrågar byråns tjänster. Byrån har också omfattande kontakter med andra myndigheter t. ex. riksskatteverket, kronofogdemyndigheter, polismyndigheter och länsstyrelser.

Bolagsbyrån utarbetade ett serviceprogram som omfattade seminarier för all personal, servicemätning, upprättande och genomförande av handlingsplaner samt uppföljning.

Servicemätningen genomfördes i form av en attitydundersökning med hjälp av intervjuer av två målgrupper, dels den som registrerar aktiebolag, dels den som hämtar information ur byråns informationsdatabaser. Med utgångspunkt i seminarierna och servicemätningen utarbetades enhetsvisa handlingsplaner som fastställdes vid chefsseminarium.

Genomförandet av handlingsplanerna sker främst enhetsvis. Uppföljning sker i bolagsbyråns chefsgrupp. I anslutning till arbetet med servicefrågorna har också diskuterats de lagar och regler som styr verksamheten. Som ett resultat härav har förslag till förändringar lämnats till regeringen.

De viktigaste resultaten i övrigt av servicesatsningen är förbättringar av *tillgänglighet, bemötande* och *information*. Bl. a. har väntetiderna minskat, telefonservicen analyserats och delvis förbättrats och en undersökning av kundernas informationsbehov påbörjats.

När det gäller *ärendehantering* har bl. a. räkenskapshandlingens kvalitet förbättrats och ytterligare servicehöjande åtgärder planeras.

För att förenkla *administrationen* för aktiebolagen och underlätta deras kontakter med bolagsbyrån föreslås förändringar i främst aktiebolagsförordningen. Förslagen innebär följande lättnader i de formella kraven vid bl. a.

- undertecknande av registreringsanmälningar
- anmälan om hemvist för bolagets funktionärer

- insändande av bolagsordning till bolagsbyrån
- intyganden från länsstyrelsens revisor vid firma- och/eller sätesändring
- insändande av handlingar vid nyemission till bolagsbyrån
- insändande av styrelse- och revisorsförteckning till bolagsbyrån.

I samband med uppföljning av servicesatsningen skall all personal informeras om vidtagna åtgärder. Då skall också diskuteras hur den fortsatta servicesatsningen skall bedrivas.

En ny kundundersökning skall genomföras med hjälp av en enkel enkät (vykort) som enheterna själva får administrera till sina kunder. Frågorna skall omfatta kvalitet, tillgänglighet m. m.

Bolagsbyråns erfarenheter av servicesatsningen kan sammanfattas enligt följande

- chefernas engagemang är av central betydelse för en lyckad servicesatsning
- det är därtill väsentligt att all personal deltar i utvecklingsarbetet för ett smidigt genomförande
- en strategi för utvecklingsarbete bör utarbetas så att åtgärder kan samordnas
- kundundersökningar är viktiga både för att analysera kundernas krav och kontrollera om verksamhetens mål överensstämmer med kraven
- genom att byråns mål lades fast och gjordes mätbara blev servicekraven tydligare och lättare att uppfylla.

Slutligen framhåller bolagsbyrån att professionellt konsultstöd, objektiv syn på verksamheten, möjligheter att bearbeta motstånd mot förändringar, att öppna låsta positioner, att entusiasmera, att finna nya möjligheter osv. är viktiga bidrag till den egna myndighetens förändringsresurser.

Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna

Socialförsäkrings- och bidragssystemen administreras centralt av riksförsäkringsverket (RFV) och regionalt och lokalt av de allmänna försäkringskassorna (FK). RFV svarar för den centrala ledningen och tillsynen. Det finns 26 allmänna försäkringskassor i landet, en i varje landsting och kommun som inte tillhör ett landsting.

Som en följd av regeringens uppdrag till RFV och FK att delta i serviceprojektet har ett särskilt handlingsprogram antagits med följande inslag:

1. Målformulering

Diskussioner har förts mellan RFV och försäkringskassornas ledningar om gemensamma mål och handlingslinjer för den framtida verksamheten.

2. Attitydpåverkan

Vid RFV och FK har enhetsvis diskuterats och föreslagits åtgärder som syftar till att förbättra information, tillgänglighet och bemötande. Resultatet från diskussionerna har lett till flera konkreta åtgärder t. ex. beträffande brevsvarsrutiner, telefonkultur, allmän information, kontakter och allmänt bemötande.

3. Servicemätning

Ett antal mätningar har gjorts av allmänhetens syn på servicen. För att

följa hur genomförda förändringar tas emot måste en systematisk och grundlig insamling och utvärdering av erfarenheter göras. Denna utvärdering måste omfatta alla som berörs av FK:s verksamhet: personal, försäkrade, arbetsgivare och allmänhet. RFV planerar därför att genomföra mätningar kontinuerligt.

RFV och FK kommer även i fortsättningen att delta i SIPU:s servicebarometer som är en årlig, rikstäckande undersökning av allmänhetens uppfattning om myndighetens sätt att fungera.

4. Andra former för att ta tillvara impulser utifrån

Flera kanaler för att ta tillvara idéer har använts, bl. a. en särskild kampanj "sunt förnuft och onödig byråkrati" och den ordinarie förslagsverksamheten. Vid RFV har förslagsverksamheten förnyats i kombination med en pristävling om bästa serviceidéer. Nya rutiner skapas för att stimulera, samla upp och ta tillvara impulser från personal och allmänhet.

5. Utbildning av konsulter för förändringsverksamheten

Särskild utbildning har anordnats i SIPU:s regi för viss personal som skall kunna hjälpa övrig personal i utvecklingsarbetet.

6. Planer för snabbare handläggning

Ett antal områden har prioriterats inom vilka särskilda insatser skall göras för att effektivisera handläggningen. Som exempel kan nämnas utökat datorstöd vid beräkning och utbetalning av vissa förmåner samt maskinella rutiner för att effektivisera handläggningen av rehabiliteringsärenden.

7. Prioritering av verksamhetsområden för serviceförbättringar

De områden som särskilt prioriterats är

- förenkling av regelsystemet
- utveckling av föreskrifter, allmänna råd etc.
- uppföljning och utvärdering
- projektverksamhet
- informationsverksamhet
- personalutveckling
- rehabiliteringsverksamhet
- arbetsskadeförsäkring
- förebyggande insatser inom hälso- och sjukvård
- inkomstprövade pensionsförmåner.

Som ett resultat av den ovan nämnda kampanjen "sunt förnuft och onödig byråkrati" lämnades av anställda och förtroendevalda vid FK totalt 1 014 förslag till ändringar av regler. Förslagen bearbetas vid RFV och hittills har 38 exempel på regelförändringar angetts som övervägs inom verket. Dessa har sin grund i ca 200 av förslagen från kampanjen. Exempelen gäller frågor om

- utbildningsbidrag
- sjuk- och föräldraförsäkring
- sjukresor
- inkomstprövade pensionsförmåner
- barnbidrag, bidragsförskott och underhållsbidrag
- utveckling av ADB-systemet.

Resultatet av den fortsatta bearbetningen kommer fortlöpande att redovisas i samband med att RFV tillskriver regeringen med förslag om sådana ändringar som det ankommer på regeringen att ta ställning till.

Stockholms polisdistrikt, juridiska avdelningen – tillståndssektionen

Tillståndssektionen, som har ca 50 anställda, svarar årligen för ca 5 000 vapenärenden och 10 000 s. k. polismyndighetsärenden av skiftande karaktär. Här kan nämnas tillstånd att demonstrera, spränga, disponera allmän plats och anordna lotterier. Härtill yttrar sig sektionen till andra myndigheter i bl. a. ärenden om servering av alkohol och i ca 16 000 körkortsärenden.

En partssammansatt arbetsgrupp har arbetet med servicefrågorna i nära samarbete med SIPU och de fackliga organisationerna.

Gruppen fastställde inom vilka områden arbetet skulle bedrivas. Följande områden prioriterades.

- förenklade arbetsrutiner
- reviderad lagstiftning och avregleringar
- information
- datorisering

Efter inventering av dessa områden kartlades 100 problemområden som preliminärt bedömdes i prioriteringsordning. Efter en tids arbete med servicefrågorna gjordes en service- och attitydmätning av såväl kundernas som av personalens inställning till verksamheten.

Följande åtgärder ansågs särskilt angelägna, nämligen

- att få med hela sektionens personal i projektet
- att arbeta för en attitydförändring hos och ett närmare samarbete med övrig polisverksamhet och andra myndigheter
- att vidga insikten hos sektionens personal om bl. a. rationella arbetsmetoder, arbetsledningsmetodik, arbetsplatsens psykologi, språkvård m. m.
- att kritiskt granska det egna arbetsfältet och verka för förenklade åtgärder.

Ett omfattande informations- och utbildningsprogram har påbörjats. Utbildningen sker såväl i grupp som individuellt. Den omfattar bl. a. orientering om sektionens samtliga ärendetyper, statlig servicepolitik, arbetsplatsens psykologi, språkbehandling och kommunikation.

Informationen har i huvudsak riktats mot andra avdelningar inom myndigheten och till andra myndigheter i syfte att uppnå ett effektivare samarbete.

Arbetet med *förenkling* av de interna rutinerna har påbörjats. Det gäller bl. a. rutinerna vid remissvar, information till allmänheten samt en språklig översyn av blanketter och informationsmaterial.

Inom regelområdet finns enligt sektionen mycket att förbättra och förenkla. Här nämns särskilt reglerna om uppställning av containrar på allmän plats. Det tillstånd som krävs tar oacceptabelt lång tid att handlägga och kostar avsevärt mer än eventuella böter.

Arbetsgruppen kommer att arbeta vidare med förslag till förenklingar inom bl. a. alkohol-, lotteri- och ordningslagstiftningen. För att ytterligare effektivisera ärendehandläggningen erfordras datorstöd framför allt i ärenden om demonstrationstillstånd.

Innehåll

Regeringens skrivelse	1
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	1
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 april 1986	2
1 Inledning	2
2 Frikommunförsöket	3
3 Vissa andra försöksverksamheter	9
4 Regelförenklingsarbetet i allmänhet	12
5 Regelförenklningar i förhållande till näringslivet	19
6 De statliga myndigheternas service	24
7 Hemställan	28
8 Beslut	28
<i>Bilaga 1</i> Sammanställning över regeringens vidtagna och planerade åtgärder inom ramen för frikommunförsöket	29
<i>Bilaga 2</i> Sammanställning över vidtagna och planerade regelförenk- lingsåtgärder med betydelse för näringslivet	39
<i>Bilaga 3</i> Beskrivning av serviceprojekten	54